

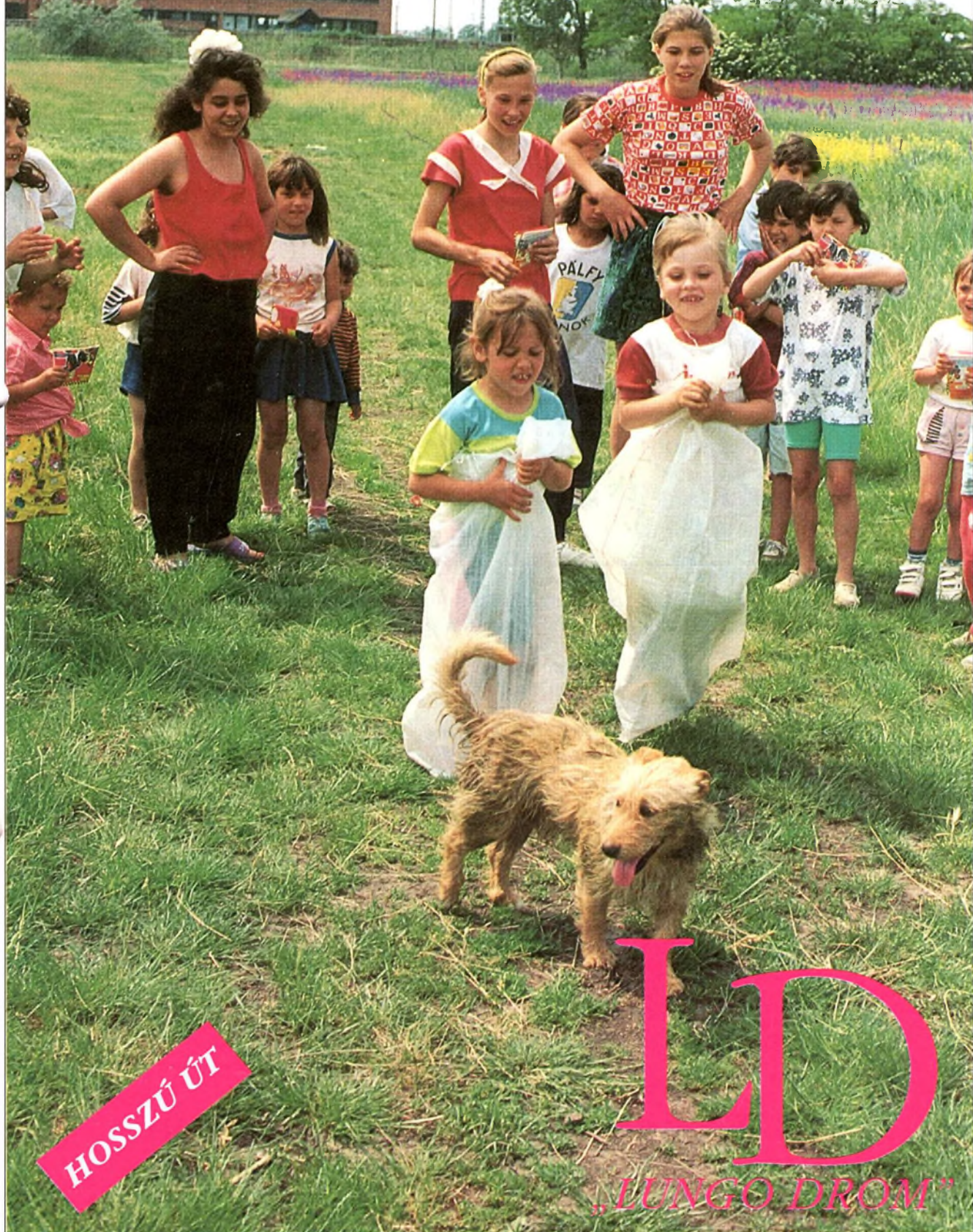
III. ÉVFOLYAM

5. SZÁM

ROMA LAP

1995. MÁJUS

ÁRA: 14,50 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

**„Lungo Drom”
Szerkesztősége
Az Országos Cigány
Kisebbségi Önkormányzat
elnökének**

**Kedves
Farkas Flórián!**

Cigány Kisebbségi Önkormányzatunk képviselőtestülete nevében szívből gratulálok az 1995. április 9-én elért választási sikerhez! Többéves munkád, munkánk megkoronázása a „Lungo Drom” Koalíció választási győzelme, amely azt példázza, hogy erőfeszítéseink nem voltak hiábavalóak. Bízunk abban, hogy kitartásunk és jószándékú tenni-akaratunk meghozza majd a gyümölcsét, úgy országos, mint helyi szinten. Meggyőződésünk, bár munkád a fővároshoz köt,

továbbra is figyelemmel kíséred a vidéki cigányság sorsát. Kíváncsi vagyok, hogy munkátokat és életeket kíséred az ég összes szerencsecsillaga és Isten áldása.

Tisztelettel és szeretettel Tiszaföldvár város cigány közössége nevében:

Kovács Sándorné, Kovács Sándor,
Bravik Sándor, Kocsis Józsefné
és Dani Istvánné,

Tiszaföldvár, 1995. május 12.

**Tisztelt
Elnök Úr!**

Legmelegebb gratulációimat kívánom tolmácsolni önnek az országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat élére történt megválasztása alkalmából.

Remélem, hogy gyümölcsöző kapcsolatokat fogunk tudni kialakítani az ön szervezete és a Francia Nagykövetség között.

Fogadja, tisztelt elnök úr, szívvel üdvözlémet!

Francois Nicoillaud
nagykövet

Enciklopédia

Ki volt az a tűzről pattant cigánylány, akinek szoborba vésték vonásait?

140 éve, 1855. május 25-én született **Hegyi Aranka** színésznő. A híres cigány prímás, **Hegyi Poldi** lánya volt, de korán árvaságra jutott, s egy másik prímás nevelte fel. Hányattatott életet élt, amint akkortájt finoman fogalmazták, mire színésznő lett, „már kijárta az élet iskolájának egynehány osztályát”. Kivételes szépségű cigánylány volt, a krónika szerint: „a természet elhalmozta mindazzal, ami diadalt szerezhetett neki... Királynői termete karcsú volt és hajlékony, alkata tökéletes, vonalai klasszikusan szépek. Szemében perzselő hév, ajka érzéki és mosolygása bályos...” Ezek után képzeljük el, hogy igazi rajongói nem is szépségét dicsérték igazán, hanem színészi tehetségét! Így nincs mit csodálkoznunk azon, hogy „népszerűség, babér és dicsőség csőstől omlott a lába elé”. Főként operettekben szerepelt. Mindenkit megbabonázott, **Stróbl Alajos** róla mintázta a pesti Vigadóhoz készített híres táncosnőjét. (1906. június 10-én hunyt el.)

Címlapon:

Hargitai Lajos felvétele

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP
Megjelenik havonta
a Nemzeti és Etnikai
Kisebbségi Hivatal
támogatásával

Kiadja:
az „Oktatási és
Továbbképzési
Központ”
Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/telefax: (56) 420-110

Főszerkesztő: Paksy Éva
Szerkesztő: Csillei Béla
Tervezőszerkesztő: Pozsa József
Fotóriporter: Hargitai Lajos

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
REPRÓ STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseyhy Nyomda Kft.
Szolnok
ISSN 1216-982X

Szolnoki Csanya Zsolt

Tűzrománcok I.

Zöldarany szárnyain az alkonyatnak,
tündér táncol
vöröslő szökőkútban
harmatcsengők csengnek a Hold ölen
csillagot súrol kék selymén az éj.

Fohászlak, vágylak szenvedély!
te ölelések százágú hegedűjének
hangtalan torzója,
kinyíló ajkak, csókjaink
láva-ragyogása,
flamenco-feszés mozdulatok
lángoló árnyának násza,
ujjaink ötágú-kígyóvonaglása,
add!

add a tűzhányók bíbor perceit,
a mámor gyöngyházipalotáiból
fölröppenő apró sikolyok
csillámló kincseit,

add!

add még a sárkányszáj-forró ágyék
sámánritmusát

s én szemhéjaim mögé ölelem
a hajnal csillárjain hintázó éjszakát.

Koponyámban

zakatol az álom:

lovaink kiégett szemgödreiben
üszkös fekete bolygókként fészkel a sötét,
végső nyerítésük lobogását
szomorúságom borostyánkőveiben
hordozom.

Az alkohol vörös lángjai
hergelik agyamat,
jég-pikkelyes oltárokhoz taszítva,
halott anyám piros ruhába bújik újra,
táncol,
gyermekkorom hegyi patakokon zuhan.

Az újságíró felelőssége

B E S Z É L G E T É S F A R K A S K Á L M Á N N A L

*A szemüveg mögül kitekintő pillantás néha ironikussá válik, a többnyire nyugodt tekintet mindig megtalálja azt a látnivalót, amiért érdemes tollat fogni. **Farkas Kálmán**, újságíró, már nem egyszer lepte meg olvasóit különös látásmódjának írásaival. Az élet, a mindennapok sora éppen úgy tele van szépséggel, jósággal, mint gonddal, bánattal. Van, aki elmegy mellettük, van, aki lehajol ezekért. Az Értetek kiáltok című kötet szerzője végzi dolgát, amit az élet ráért. A negyvenes évek végén, a törökszentmiklósi cigánysorról elindult fiatalember ma is vállalja az akkor megfogalmazott gondolatokat: tenni népéért. Ez a legfőbb elv.*

– **Miért éppen újságot írsz? Miért nem drámát, tankönyvet vagy meséket?**

– Mert én a mindennapokban élek. Én újságíró vagyok. Képtelen vagyok elviselni a várakozást, amikor cselekedni kell. Üljek? Várjak? Felkészüljek és utána tegyek valamit? Ez nem az én műfajom. A cselekvés, a tett az, ami engem kényszerít. Különben is sűrített dráma maga az élet, s én ebből az életből merítek. Ebből riport, publicisztika, elbeszélés, portré lesz. Olyan írások, melyek körülvesznek bennünket, átéljük, túléljük őket, megmarad bennünk, vagy igyekszünk elfelejteni. Én ezt örökítem meg. Cigányokról a cigányoknak, és természetesen a többségi társadalomnak. Azért, hogy bizonyítsuk: a másság elfogadható. El kell fogadni, mert a

megélhető jövő egyetlen járható útja az egymás elfogadása.

– **Ez a munka valójában hasonlít a tanár munkájára. Utána nézel bizonyos dolgoknak, feldolgozod az információkat, és megírod. Legfeljebb nem egy osztálynak.....**

– Való igaz, hasonlít hozzá, a felelősség becsülendő. Aki emberekhez szól, számoljon azzal, hogy szaván fogják. Legyen az író, politikus vagy pedagógus. Érzem, értem ezt a felelősséget, és ennek tudatában végzem a munkám. A klasszikusok – mint Ady, Mikszáth – akikhez magam nem kívánom mérni, csupán példaként említem őket, ezt vallották, és tették. Ha akkor nem így gondolkodnak, nem születtek volna meg a ma is aktuális publicisztikák, a még ma is lenyűgöző karcolatok,

portrék, **Bálint György**, **Ignótus Pál** és a többiek mind máig élő remekművei. Vallom, csak az tud maradandót alkotni, aki az életről szól, a valós világot írja meg, hűs-
vér embereket, élő, létező problémákat, átélt cselekményeket. És ezt minden nap meg kell jeleníteni. Erre alkalmas az újság, a napi sajtó.

– **Írásodat átlengi valamiféle ironia, humor. Gyakorta fricskázol meg komolykodó személyeket. Ennyire jókedvű, vidám ember vagy?**

– Nem. Szeretem a tréfát, a vídamságot, és természetesen ennek hangot is adok munkáimban. Az életben azonban, ha megfigyelted, a legkomolyabb emberek a humoristák. Úgyhogy, ha egyik vagy másik irányba elmozdulnék, már nem önmagam volnék. Az élet produkál olyan dolgokat, amiről a szólni tudó nem képes mást írni, mint a megdöbbenő valóságot. A cigányság sorsáról, életéről, mindennapjairól szóló tudósításaimban, sajnos, gyakorta csak a keserű tényközlés és az elszomorító leírás jeleníthető meg. Ezért tartom igazi írásnak azt, amiben az ember saját magát adja, örökíti meg.

– **Egy újságírónak igen fontos a visszajelzés. Milyen visszhangot váltanak ki írásaidd? Milyen elismeréseket, vagy bírálatokat kapsz?**

– Ha úgy vesszük, hivatalos elismerésben bőven volt részem. Többszörösen kitüntetett újságíró vagyok, a munkaéremrend bronz és ezüst fokozatával rendelkezem. A kiváló újságíró kitüntetést is megkaptam, de ne vegye szerénységnak senki, számomra nem ez a valóban fontos, hanem az, amikor megállítanak az utcán és azt mondják az emberek, hogy mi tetszett vagy mi nem tetszett vala-

melyik munkámban. Türelmesen meghallgatom felháborodott vagy lelkesítő ismerőst, és bevallom, jól érzem magam.

– Van olyan, hogy felismernek?

– Igen. Véleményem szerint ott kezdődik az újságíró elismerése, amikor közvetlenül találkozik az olvasóval. Ez a legszebb pillanat. Szemtől-szemben, nyíltan, kitérően. Aki ebből a találkozó-ból tisztességgel kerül ki, annak otthona ez a pálya.

– Nem szokványos dolog az, hogy cigány származású ember újságíró lesz. Miért nem választják ezt a pályát?

– Sajnos, szomorú tapasztalat, hogy az a kevés cigány értelmiségi, akik tehetnének valamit a cigányságért, először is egymással vannak elfoglalva, hiszen „el kell” dönteniük, melyikük a különbség, aki hivatott a többieket vezetni! Aztán a politikával a pártokkal, a kormánnyal, az ellenzékkal s csupán kevésbé a cigányság valós problémáival. Nehézen termelődik ki a roma értelmiség, csekély azon lehetőség, amely esélyegyenlőséget biztosít mint ami megadatott a többségi társadalom tagjainak. Nincs meg a helyünk a társadalmi hierarchiában, ami helyzetbe hozna bennünket. Nyilvánvaló, hogy egy újságírónak felkészült, sokoldalúan képzett, problémáérzékeny személyiségnek kell lennie. Emellett pedig ha cigány, az illetőnek vállalnia kell önazonosságát.

Cs. B.

SZABÁLYOS RENDŐRI INTÉZKEDÉS TÖRTÉNT?

Kezdetben Turát és Kétegyházát emlegették a cigányok keserű szájjal. Most néhány napon belül ismertté vált számunkra Kunszentmiklós és Kalocsa neve is. Két olyan település, ahol valami kibogozhatatlan dolog történt. Ahol – a romák álláspontja szerint – verik a cigányokat. Kunszentmiklós ma már megint békés, csendes kisváros. Az emberek napirendre tértek az áprilisvégi események fölött. Látszólag. De cigányokat alig látni az utcán, pedig a település népességének tizenvalahány százalékát ők adják. **Farkas Géza** nehezen kerül elő a portáján. Az utcából meg semmi pénzért se menne ki. Szemhéján öltések nyoma, szeme alatt feketébe hajló monokli. Egész teste kék-zöld még egy héttel a „baleset” után is. Farkas Géza – a rendőri jelentés szerint – hivatalos személy ellen követett el erőszakot. A rajta látható megszámlálhatatlan sérülést pedig dulakodás közben szerezte. A cigányember ezekre másképpen emlékezik. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal jogásza, **dr. Gáli Mihály**, valamint az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat két munkatársa, **dr. Pálfi Miklós** és **Lukács Mihály**, bizottságot alkotva utazott el Kunszentmiklósról,

hogyan megvizsgálják az ügyet. Szerintük nem lehetetlen, hogy az, amit ott a rendőrök tettek, kimeríti a nemzetiség elleni bűntettet. De mit tettek a rendőrök?

– Ezt az esetet felfűjták, kérem – magyarázza **dr. Rákosi Mihály** rendőrkapitány. – Szabályos rendőri intézkedés történt, ami alól ki akarták vonni magukat a történetben szereplő személyek. A **Rupa** unokatestvérével kezdődött minden. Őket igazoltatta a két fiatal rendőr azon a délutánon.

– Megállítottak, kérték a papírokat – kezdi **László**, a Trabant nehezen beszélő gazdája. – Én rendesen oda is adtam

Rupa József

– Reggel az ágyról alig tudtam felkelni – meséli tovább Rupa József, – annyira fájt ott, ahol korábban műtöttek. Megrugdostak, én meg elszaladtam, ez az igazság. Aztán eléim jöttek, de már a kezükben volt a pisztoly és húzták rám. Hallottam a csattanásokat. Úgy jöttek nekem, mint a vadállat. Ha nem érkezett volna oda Géza, agyon is lönek. Ő kiabált nekik, hogy minek bántják azt a nyomorult gyereket. Ennyi volt az egész, én elszaladtam. Utána a nagy sivalkodásokat hallottam. Az asszonyok meg a kisgyerekek kiabáltak, jajveszékelték. Ha a Farkas nem jött volna... De Farkas Géza jött. Kezébe egy darab fával, mert éppen valamit ácsolt az udvaron.

– Rám fogták a fegyvert, ordítottak, hogy dobjam el a botot. Eldobtam, valamelyik felvette, és elkezdett ütni. Rúgtak, vertek, aztán megbilincseltek, és bevitték a kapitányságra. Ott aztán folytatták. A kezemre meg a fejemre léptek, ököllel verték az arcomat. Most megdöglesz, bűdös cigány, azt mondták. Reibl meg gázlarcot kért a másiktól, mert cigányszagot érzett, és nem bírja a cigányszagot. Voltak akkor már vagy nyolcan-tízen, mindenki ütött rajtam. A kapitány nem nyúlt hozzám, de végignézte. Azon kívül még két rendőr volt ott, de ők nem bántottak. De a többi-

Rupa László

nekik, tudtam hogy milyen indulatosak. Azt mondta a **Reibl**, hogy szereljem le a rendszám táblát. Én hozzákezdttem, de nem volt csavarhúzó. Ekkor mondta Reibl az unokatestvéremnek, hogy hozzon egyet. Ő meg azt kérdezte, hogy minek hozzak én magának csavarhúzót. Erre elkezdtek ütni meg rugdosni. Szabályosan lekaratézta. Erre **Jóska** elszaladt – vagy inkább el-sántikált, mert nyomorék, balesetes ember. Akkor beugrottak a kocsiba, és elébe vágta. A többit nem láttam, csak a kiabálást hallottam.

Farkas Géza

ek ütöttek. Főleg Reibl, **Simon** meg **Fábián**. Aláírtak velem valamit. Mondtam, hogy nem látok, nem tudom aláírni, de pisztolyt szegeztek a fejemnek. Farkas ma már nyugodtan mesél. Mondja, hogy időközben előkerült az orvos, aki megnézte a „rendőrverőt”, majd a szemhéját is összevarta. Később Kecskemétre szállították, s ott tartották két napig.

Dr. Rákosi Mihály őrnagy, a városi rendőrkapitányság vezetője, mindjárt az elején elnézést kér, amiért emelt hangon beszél az esetről. Saját verzióját adja elő:

– Az ügyészség vizsgálja az ügyet. Ez a vizsgálat bizonyára fényt derít majd arra is, hogy Farkas Gézával szemben a rendőrök túllépték-e azt a határt, amit a jogszabály megenged. Itt nem történt faji diszkrimináció. Itt nem a roma népességgel szemben léptünk föl, hanem olyan személyek ellen, akik bűncselekményt követtek el. Ebből az újságok csináltak ügyet. Az egész azzal kezdődött, hogy a rendőreink közötti ellenőrzést végeztek. Meg kell kérdezni, hogy milyen alapon avatkozik bele a kívülálló a rendőri intézkedésbe? Mert Farkas elé állt a rendőrnek, ráfogott egy botot, s a bottal ütött felé. Ha valaki a rendőrrel szemben támadólag lép fel, úgy hogy annak élete, testi épsége veszélyeztetve van, akkor ott fegyver használatának helye van. Ez nem történt meg, mert felszólítás után a személy elfutott, kérem. Ilyenkor be kell a rendőri intézkedést fejezni. Ezért került sor testi kényszer alkalmazására.

– És az előzőleg elmenekülő **Rupa Józsefről** kiderítették-e már, hogy mi a bűne? Vagy ha ártatlan, miért szaladt el?

Farkas Ferencné

Jogászok vizsgálták ki az ügyet

– Őt akkor nem tudtuk ellenőrizni, hiszen elfutott.

– **Vele szemben miért nem fejezték be az intézkedést rendőrei, ha az a kötelességük?**

– Igaza van, ezt számon is fogom kérni rajtuk.

– **S a kapitányságon miért verték tovább Farkast?**

– Itt már nem történt bántalmazás – cáfol a kapitány. – A sérüléseit az utcán szerezte. Menekült, kérem szépen, le kellett fogni, földre kellett kényszeríteni, kérem, aztán elhasalt, roma asszonyok ugrottak rá hárman. Kérem: ha én ráugrok magára, nem biztos, hogy nem marad zúzódása. Ott eléggé köves a talaj...

– **Tettek-e feljelentést a cigányok, vagy egyedül ellenük folyik eljárás?**

– Hatáskörben elkövetett bántalmazás ügyében nem folyik eljárás. S meg kell jegyezni, hogy az egyik intézkedő, Reibl János ellen még soha nem érkezett panasz.

– **Most sem... Ugye a kapitánynak tudnia kell, ami a rendőrségen történik. Tud-e arról, hogy két hónappal ezelőtt annyira megverték egy romát a kapitányság folyosóján, hogy az maga alá piszkított?**

– Nem, erről nem tudok.

– **Valamit mégis tudnia kellene, hiszen a sértettet ön beszélte le arról, hogy az ügyet nyilvánosság elé vigye. A verekedő ott is a cigányok által fagyűlölőnek titulált három rendőr egyike volt.**

– Á, nem. Most már emlékszem – jut eszébe hirtelen az őrnagynak. – Ott a panaszosok elálltak a feljelentési szándékuktól, így nem is folyt vizsgálat.

*

– A férjemet állandóan kószolgatta az egyik rendőr – ezt mondja a fiatal cigány asszony, a korábbi eset szenvedőjének felesége. Megállította az autóját, elvette a jogosítványát. Bevittek, mindjárt kapott két pofont, és a jogosítványt sem kapta vissza. Végül megbüntették kétezer forintra. Aztán ez a Fábán nevű rendőr csak nem hagyta, zaklatta mindig. Egyszer horgászásból jön haza az uram, két barátjával. Elállják az útjukat – mint a filmekben – három rendőrkocsival. Na, megvagy **Farkas Ferenc**, azt mondták. Aztán bevitték őket, bilincsben. A Ferit elkezdtek rugdosni az udvaron. Lábánál fogva húzták fel a lépcsőn. A radiátorba verték a fejét. Főleg Fábán. Egyedül **Horváth Győzöt** engedték ki – hát az a felnőtt ember sírva szaladt haza, hogy Ferit agyonütik. Bementem, kérdzem, miért verték meg megint. Azt mondja nekem a Fábán, hogy te, rohadt cigány kurva, kitakarodjál, mert belevágok abba a szurtos cigány pofádba, hogy megdöglesz – Farkasné nem tudja befejezni, rázza a zokogás. Lassan nyugszik meg. – Mi akkor vetettünk fel látleletet is, meg azt mondtuk, hogy hívjuk az újságot. De a kapitány azt mondta, hogy ne hívjuk, inkább szól a rendőröknek, hogy állítsák le magukat.

Az őrnagy azt kérdi: mondjuk már meg, hogy miért mindig csak a cigány kisebbséggel van baj. Sem a román, sem a német, sem a szlovák kisebbség nem csinál ilyen zűröket.

– Azért én nyugalomra intettem rendőreimet. Udvarias, nyugodt bánásmódra hívtam fel a figyelmet a cigány kisebbséghez tartozókkal szemben.

Mint tudjuk, nem először. Eddig az utasítások elszálltak a széllel.

A. Szabó Imre

Május elseje volt, s ahogyan az lenni szokott, majális a kalocsai Érsekkertben. A nagy parkban mindig jól megfértek egymással azok, akik kikapcsolódni, bámészkodni, beszélgetni, sörözgetni vagy ezekért együtt mentek ki a zöldbe. Egészen az idei május elsejéig.

A kalocsai cigány kisebbségi önkormányzat faházában az eset utáni héten összegyűlünk rendesen, hogy a balhérról beszéljünk. Lehetünk tán százan is, s mindenki el akarja mesélni, amit tud. Annyi biztos: romák és szkinhedek ugrottak egymásnak, s oly alaposan hagyták helyben egymást, hogy a paprika városának történelemlékönyvébe is bekerül az esemény, „érsekkerti csata” címszó alatt.

Mondom, beszélgetnénk a harcról, de csak nehezen hámozom ki a történet lényegét. Délután kezdődött a csetepaté, bár szinte egész nap egy helyen voltak kopaszok és cigányok. A kocsmateraszán néhány ifjanc – hatalmas biliárdgolyót viseltek a fejük helyén – röhögve, mulatva haladt át. Mit áthaladt? Átcsörtetett. Közben pedig egy ott ücsörgő öreg roma fejére csurgatta sörét. Az öreg már nem éppen forró vérű, hát ő nem csorgatott vissza. De a közelben ülő életerős cigányok egy csoportja nem hagyta szó nélkül az ok nélküli tiszteletlenséget. A pokol pillanatok alatt elszabadult. Rejtő Jenő regényeiben olvashat hasonlókat az ember.

Csattogtak az állkapcsok, röpködtek a csillagok a verekedők szeme előtt. Lasan mindenki mindenkit ütött a fajtáján kívül. Na ja, „nem lehet minden pofon mellé egy közlekedési rendőrt állítani”. Később az egyik Kojak-nyalóka szétörte a sörösüveget az egyik roma fején, ezzel kezdetét vette a „fegyveres” harc. Hogy honnan kerültek elő vasrudak, fakarók és vascsovek? Ma már elég nehéz lenne kideríteni. A romák szerint hozzájuk csakis úgy kerülhetett, hogy elvették a bőrféjűektől. A bőrféjűek is tagadják, hogy eleve készültek volna a balhéra.

A nagyszabású bunyóban aztán több könnyű sérülés keletkezett, de a küzdők emberségesen állták a sarat: újra és újra egymásnak mentek, s mint a Pál utcaiak meg a vörös ingesek, jól elagyabugyálták egymást. A mérkőzés játékezői, a rendőrök öt óra tájban fújták le a meccset. Ám nem a legsportszerűbben. Azt jól látták, hogy a szkinhedek csinálták a fesztivált, ezért közülük tizenötöt, a romák közül kettőt állítottak elő. Ám azt minden megtorlás nélkül elnézték, hogy az egyik megbilincselte cigányt lefejelje egy skalpolt.

Később – mert a romák igazságtalannak érezték társaik fogva tartását – a rendőrkapitányság elé vonultak, szabadditást követelve. Részben emiatt vezényelték Kalocsára a bajai kommandó-

sokat, akik aztán igyekeztek kordában tartani a város különböző kocsmáiban gyülekező szkinhedeket is.

A romák azóta sem nyugodtak. Éjjelente figyelőszolgálatot tartanak az utcáikban, s nem egészen ok nélkül. Időnként fenyegetően feltűnik néhány motorkerékpáros, autós fiatal a csak cigányok lakta városrészben. Többségükben kalocsai ifjak, akik egy osztályba jártak, s tán egy padban ültek azokkal a romákkal, akiket most megtámadtak.

Ők sem tudják a gyűlölet okát, s maguk is sajnálatra szorulnak. És szüleik a város jeles személyiségei. A helyi igazságszolgáltatás képviselői például, akiknek most mintaszerűen kell eljárni az ügyben. Akkor is, ha gyermekük vagy a gyermekek barátai benne vannak a csúnya összecsapásban.

Az érsekkerti háború akkor, május elsején befejeződött. Győztes nélkül ért véget, mert – mint minden háborúban – ott is csak vesztesek voltak. Azok is, akik – szerencsére csak könnyebben – megsebesültek, azok is, akik majd garázdaság miatt büntetést kapnak (a cigányok, és sok kisebbségi szakember szerint kisebbség elleni bűnt követtek el a bőrféjűek), s mi mindannyian. Csorbát szenvedett a demokrácia azon a május elsején. Az életünkbe belopta magát a félelem...

– aszi –

OLLÓVAL ÍRTUK

Kivizsgálják a cigányellenes rendőri intézkedéseket

ÍGÉRET A BELÜGYMINISZTERTŐL

A cigányok és a rendőrök között szaporodó konfliktusok miatt, az ismert minapi kalocsai és a kunszentmiklósi eseményeket követően Kuncze Gábor belügyminiszter fogadta Farkas Flóriánt, az Országos Cigány Önkormányzat elnökét. A találkozóra mindkét fél közös kérésére kedden a Belügyminisztériumban kerítették sort.

A megbeszélést követően Farkas Flórián elmondta: a miniszter ígéretet tett arra, hogy mindkét helyszínen mélyreható vizsgálatot rendel el. A vizsgálatot követően pedig ismét fogadja az országos önkormányzat elnökét, hogy beszámoljon az eredményről.

Később pedig a találkozásokat rendszeresíteni fogják.

Az országos önkormányzat elnöke és Kuncze Gábor egyetértett abban, hogy létre kell hozni egy országos hatáskörű bizottságot, amely a nemrég történt esetekhez hasonlókat objektíven vizsgálná ki. Farkas Flórián elmondta: mivel az országos önkormányzat megyei szinten jogvédő irodákat kíván létrehozni, arra kérte a belügyminisztert, hogy az irodák elhelyezésében legyen segítségére. Arra is kérte a belügyminisztert, hogy a rendőrtiszti főiskolán, valamint a rendőrképző intézményekben cigány emberek tarthassanak elő-

dásokat a másságról, később pedig tananyagként szerepeljen a kisebbségi, az etnikai kérdés.

A találkozó után Kuncze Gábor elmondta: az Országos Cigány Önkormányzat elnökével szorosabb kapcsolatot kíván tartani. Teszi ezt annak érdekében, hogy megelőzhető legyen egy-egy, az eddigiekhez hasonló eset, valamint azért, hogy elfogadható vizsgálatok állapítsák meg a kérdéses ügyek kapcsán valós tényeket.

A rendőrség kalocsai és kunszentmiklósi fellépései kapcsán elmondott cigányvéleményekre, állításokra reagálva Kuncze Gábor elmondta: "Ezek-

Eszemecsere a cigány kisebbségről: Farkas-Pintér találkozó

Az elmúlt időszakban történt, a cigány kisebbséghez tartozókat, illetve a társadalom széles rétegeit foglalkoztató esetek kiváltó okairól és körülményeiről tartott megbeszélést tegnap (1995. június 1-én) **Pintér Sándor** országos rendőr-főkapitány és **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke –

tudatta az MTI-vel az ORFK és az Önkormányzat közös közleménye.

A találkozón megállapodtak abban, hogy a jövőben közös erővel, ez irányú tevékenységük összehangolásával lépnek fel a mindkét fél által károsnak tartott jelenségekkel szemben.

(MTI)

ben az ügyekben általánosan fogalmazni nem szabad. Egy-egy adott konkrét ügyet kell kivizsgálni, a tényeket megállapítani objektív módon. Ezekből a kivizsgált ügyekből kell olyan következtetéseket levonni, amelyek segíte-

nek abban, hogy a hasonló ügyek elkerülhetők legyenek. Nem gondolom, hogy a rendőrség általában ellenszenvvel viseltetne a romák iránt, ugyanakkor a rendőrség is követhet el hibákat, ez azonban független attól, hogy ro-

mák vagy nem romák érintettek az ügyben.”

Arra a kérdésre válaszolva, hogy még mindig él-e a cigánybűnöző kifejezés rendőri körökben, hiszen az V. kerület egyik rendőre a Belváros című kerületi lapban az említett kifejezést használta, s ez ellen a cigány vezetők tiltakozásukat fejezték ki, Kuncze Gábor elmondta: „Egyetért a roma vezetők tiltakozásával. A bűnözést nem lehet cigány és nem cigány bűnözésre felosztani. Egy társadalomban vannak bűnözők, akik szerencsére kisebbségben vannak, és vannak becsületes emberek, ők alkotják a többséget. Erről az egész ügyről ebben a vetületben csak ennyit érdemes beszélni.”

(fazeas-ruck)

Magyar Nemzet, 1995. május 10.

Megmutatni önmagunkat, értékeinket

KULTURÁLIS TANÁCSKOZÁS – NEMZETKÖZI RÉSZTVEVŐKKEL

Értékelmutatás, jogos önbecsülés és kulturális autonómia voltak a leggyakrabban használt kifejezések a május 17-én kezdődött négynapos tanácskozáson, melyre a hazai politikai, kulturális élet kiválóságai mellett meghívást kaptak a nemzetközi roma szervezetek képviselői is. A III. Nemzetközi Cigány Néprajzi, Történeti, Nyelvészeti, Kulturális és Társadalompolitikai Konferencia nem kisebb feladatra vállalkozott, minthogy a millezcentenáriumba történő készülődés jegyében megpróbálja összehangolni a különféle elképzeléseket, figyelembevéve a nemzetközi tapasztalatokat is. A hazai és külföldi néprajzkutatók, történészek, muzeológus szakemberek áttekintették a cigányság identitástudatával, önazonosságával kapcsolatos kérdéseket éppúgy, mint a múlt kulturális örökségével összefüggő kutatások jelenlegi helyzetét. Ennek jegyében állapították meg a leendő cigány múzeum létrehozásának szükségességét, mely nemcsak a hazai romák tárgyi és művészeti emlékeinek egyfajta tárháza lenne, de módott nyújtana a kisebbség szellemi örökségének a többségi nép számára történő bemutatására. A meghívott vendégek, múzeum-

igazgatók, néprajzkutatók éppúgy, mint a jelenlévő politikusok egyetértettek abban, hogy a megjelenítés, a megismertetés közelebb hozza egymáshoz az embereket, toleranciát és akceptanciát eredményezhet. Ez pedig a mai, gondoktól és feszültségektől terhes világban a megoldáskeresés egyik kitűnő eszköze lehet. A tanácskozáson ennek a véleményüknek la- punk számára is hangot adtak.

*

– Olaszországban a roma kisebbség megközelíti a százezres lélekszámot – tájékoztat **Sergio Franzese**, a Lacio Drom szerkesztője. – Túlnyomó többségük gazdaságilag-szociálisan igen alacsony helyet foglal el, s ezért meglehetősen sok konfliktusnak vannak kitéve. Többségük bevándorolt, különösen a jelenleg is dúló délszláv háború okán, s munkalehetőség híján marad a koldulás. Itáliát jelenleg komolyan foglalkoztatja a nagyszámú arab és afrikai bevándorló, akik többnyire illegálisan jutnak az országba, s egyetlen megélhetési módnak a bűnözést látják. Ez természetesen kihátással van az átlagemberek gondolkodásmódjára is, akik nem tudnak különbséget tenni. Ennek áldozatai az albán, bosnyák és más menekültek,

akik megfelelő háttér nélkül érkezve a periferiára sodródnak. Az általánosítás pedig átcsap a cigányokra is, akik bár gyakorta évtizedek óta olasz polgárok, munkát nem tudnak vagy nem akarnak vállalni, és így céltáblává válnak a nagyhangú erőszakoskodóknak. Hiányzik az a roma értelmiség, akik példamutatással, segítségnyújtással kivezetnék népüket a társadalmi előítéletek csapdájából. Nálunk, sajnos, ez nem úgy van, mint itt Magyarországon, ahol a cigányságnak politikai vezetői, művészei, egyetemet végzett képviselői vannak. Nagyon jó tapasztalatokat szereztem itt, és közvetlenül ezen a tanácskozáson is. Bízom abban, hogy ez a sok jószándékú ember sikerre viszi az ügyet.

*

– Nagyon sok múlik a felvilágosító munkán, a sajtó és a médiák tevékenységén – mondja **Alain Reniers**, az Etudes Tsiganes folyóirat kiadója. – Nálunk, Franciaországban szintén létező probléma az etnikai feszültség, amely helyenként rasszista kilengésbe is átcsap. A gyűlöletkeltő szélsőjobb boldognak komoly tábora van, akiknek elsődleges célpontjuk a más bőrszínű bevándorlók. Sajnos, he-

lyenként ebbe a konfliktusba beleke-
rülnek a cigányok is, akik számará-
nyukat tekintve nem mondhatók sok-
nak, de szabad életformájuk, a kötöt-
tségekhez való viszonyuk sokakat irri-
tál. Véleményem szerint a legtöbbet a
kulturális örökség ápolása, bemutatá-
sa, közkinccsé tétele eredményezhet.
Sok roma nem is tudja, milyen nagy-
múltú, nagyszerű kultúrájú nép tagja,
s van mire büszkének lennie. Ebben
segíthet az oktatás, a művelődés és a
tömegkommunikáció. Kifejezetten
tetszik, ahogy Magyarországon az
együttélésért, az együttműködésért
tesznek az emberek hasznos dolgo-
kat. Önálló politikai szervezetek, ci-
vil közösségek, roma lapok és az is-
koláztatás. Ez a tanácskozás arról
győződött meg, hogy van értelme bízni
a megbékélésben. Az itt elhangzottak

bebizonyították: jó kezekbe került az
ügy.

*

– Bár én magam az Egyesült Álla-
mokban, a new-yorki Bronxban élek
– meséli **Andrzej B. Lewkowicz**, a
Lengyelországi Romák Szervezeté-
nek tudományos munkatársa –, mun-
kám az Oswiecimben megnyílt Ci-
gány Holocaust Múzeumhoz köt. Ez
az egyetlen olyan emlékmű, amely az
ártatlanul elhurcolt és meggyilkolt
roma emberek szenvedéseiről szól.
Auschwitz valamennyiünk számára
mementóvá vált, hiszen olyan barbár-
ságról szólt, amely példanélküli az
európai történelemben. Mi, akik itt
vagyunk, és azok, akik létrehozták a
múzeumot, valamennyien azért dol-
gozunk, hogy ez a borzalom soha ne
ismétlődhessék meg. Ma – amikor

egyre-másra érkeznek a hírek atrocí-
tásokról, erőszakról, rasszista meg-
mozdulásokról – együttesen kell ten-
nünk ez ellen. Ma, amikor elhangoz-
hatnak olyan vélemények is, hogy ez
a történet nem is valós, valamennyi-
ünknek fel kell emelnie a szavát a
megbékélésért. A magyarországi Ci-
gány Múzeum minden bizonnyal ezt
a célt kívánja majd szolgálni. A meg-
ismerkedést és a megismertetést. Azt,
hogy a cigányság ugyanolyan értékes
kultúrával rendelkezik, mint bármely
nép a világon. Sem több, sem keve-
sebb, mint mások. Ez talán oldhatja a
megnemértés hangulatát. Szerencsés
dolognak tartom ezt a konferenciát,
és örömmel vettem részt rajta.

*

– Meg kell mutatnunk magunkat –
zárja a beszélgetést a házigazda, **Ros-
tás-Farkas György** – hiszen tapasztal-
hatjuk, a többségi társadalom ke-
veset tud rólunk. Itt élünk már több,
mint hétszáz esztendeje, együtt, hűsé-
ges polgárként az országnak, és
mégis alig tudnak rólunk valamit. A
tankönyvekben nem szerepel népünk,
a médiák elhanyagolják eredménye-
inket, művészetünk, kultúránk nincs
bemutatva. Pedig az együttéléshez, a
közelebbkerüléshez ez volna a legha-
tékonyabb módszer. A mi kultúránk,
a romane kultúra egyedülálló a vilá-
gon, és erre joggal lehetünk büszkéek.
Ennek szellemében dolgozunk, él-
ünk, a szokásrendszerünk ilyen. Csak
úgy tudjuk az embereket egymáshoz
közelíteni, ha a megértés, a megérteni
vágyó akarat közös. Nem csak ne-
künk kell ismerkednünk a többség
kultúrájával, hanem meg kell mutat-
nunk a miénket is. Erről szólt ez a
tanácskozás, és ezért kell létrehoz-
nunk a cigány múzeumot. Az itt meg-
jelent közéleti személyiségek, politi-
kusok, szakemberek nemzetközi
egyesületek képviselői mindebben
megerősítettek minket. Mint ahogy a
cigányság a kisebbségi önkormány-
zatok megalakításával kezébe vette
saját sorsának intézését, ugyanúgy
kell tennünk kultúránk megismerteté-
séért. A mostani konferencia ennek
jelentős állomása volt.

Cs. B.

INTER FACE

Tsiganes et Voyageurs

Education

Formation Jeunesse

16

Tiszteletdíj nélkül

PÉLDAÉRTÉKŰ MUNKA MÁTÉSZALKÁN

*Példaértékű, gondosan és szakszerűen előkészített testületi tanácskozást tartott május 22-én a Mátészalkai Cigány Kisebbségi Önkormányzat. Valóban égetően fontos, sürgős cselekvéseket igénylő és a települési önkormányzat segítségét is kérő napirendeket tárgyalt a testület, melynek munkájában részt vett **Fülöp István**, alpolgármester is. A napirendek előkészítését az önkormányzat tagjai részéről alapos felmérés, információgyűjtés előzte meg.*

Nézzük, melyek voltak azok a témák, amelyek bonckés alá kerültek! Az első az Ecsedi-úti (Cinevégi) cigánytelep helyzetének rendezése. A másik, a témával összefüggő cigány óvoda gondjai, kihasználtsága, míg a harmadik az iskolában elmaradt cigány gyerekek felzárkóztatása. A napirendek előadói: **Nagy József**, **Horváth Zsigmond** és **Farkas Katalin**, a cigány önkormányzat tagjai nem csupán a gondokat ismertették részletesen, hanem olyan javaslataik is voltak, amelyek megvalósításával a gondok jelentősen enyhíthetők. Enyhíthetők, ha következetesen képviseli elfogadott határozatát a cigány önkormányzat, ha érdemi segítséget kap a települési önkormányzattól, elsősorban a polgármesteri hivatal szakapparátusától, s maguk is azon lesznek s fáradoznak, hogy az esetenként már akut problémák megoldásában előrejussanak.

Folytatnám ez utóbbival. Közismert: Mátészalkán a város szégyenfoltjának tekintett Cinevégi cigánytelep helyzete. **Farkas Sándor**, a cigány önkormányzat elnöke meg is jegyezte: „Rossz érzés még látni is, milyen áldatlan állapotok uralkodnak az Ecsedi-úti cigánytelepen.” Kialakulásáért felelősek az ott élő cigányok, de legalább ennyire a hatóság is. Nem szabad, hogy közömbösen szemlélje a települési és a cigány kisebbségi önkormányzat az ott

már évtizedek(!) óta változatlan, áldatlan helyzetet. Már csak azért sem, mert állandó egészségügyi, járványügyi veszélyforrás, itt él a mátészalkai cigányságnak legalább fele, 800–900 lélek, mintegy 60–70 család, itt működik(?) a cigány óvoda. Négy utcája van: az Ecsedi, a Viola, a Szegfű és a Dankó utca. Közülük csak részben kövezett az Ecsedi út.

Engedély nélküli szemétkerakó helynek tekintik. Ide szállítják lajkocsikban a szennyvizet(!), olykor rendőri kísérettel. Szó esett a testületi ülésen arról, hogy ledózerolják az utcákat. Ehhez fűzte hozzá az alpolgármester: „amennyi pénzt letesz ennek megoldásához a cigány önkormányzat, annyit ad hozzá a polgármesteri hivatal is.” Humoros, sőt tragikomikus a dolog, hiszen közismert, hogy a cigány önkormányzatnak – a központilag biztosított 114 ezer forintján kívül – egy fillérje sincs! Ezügyben tehát a települési önkormányzatra vár, s hárul a több feladat. Ám most már égetően sürgető a dolog, nem odázható tovább, hiszen joggal vetették fel a tanácskozás résztvevői: „úgy tűnik az illetékesek nem veszik elég komolyan a cigányság gondjait.” E telep kezelése vízváltástól lehet a megítélésben. Született egy fontos javaslata a testületnek, mely szerint kéri a települési önkormányzatot, rendeletben tiltsa meg az Ecsedi úti ci-

gánytelepre a szemét, illetve a szennyvíz odavitelét.

Ha Nagy József, képviselő előterjesztésében részletesen megismertedtünk a cigánytelep gondjaival, legalább ilyen mélységű és sokoldalú összefüggésben világította meg Farkas Katalin, a kisebbségi önkormányzat alnöke a cigány óvoda áldatlan állapotát. Vonatkozik ez a rendre, fegyelemre, tisztátalanságra, a kihasználatlanságra és szakszerűsége is. Hosszan lehetne elemezni a gondokat, szükségtelen most és itt. Javaslát: az önkormányzat a települési önkormányzat illetékes szakbizottságával együtt vizsgálja meg a cigány óvoda helyzetét, készítsen egy átfogó elemzést és javaslatot a megoldásra. Vizsgálta az önkormányzat Farkas Katalin előterjesztésében az 5. számú iskolában a cigány gyerekek felzárkóztatásának ügyét is.

Példaértékű modellt alkalmaznak az említett iskola 4. osztályában tanuló cigány gyerekek felzárkóztatására. Lényege: a tanulók a matematikát, a magyar irodalmat és nyelvet valamint az idegen nyelveket csoportokban tanulják. Értékelhetően javult a felkészültségük, pedig az 5-öst elit iskolának tartják a városban. Született egy javaslat: a cigány és a települési önkormányzat együtt részesítse céltámogatásban ezt a kezdeményezést, s gondoskodjanak róla, hogy hasonló modell szerint végezzék a felzárkóztatást más iskolákban is.

Farkas Sándor a Mátészalkai Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke bizonyított: képes és alkalmas arra, hogy ennek a testületnek a munkáját közmegelegedésre vezesse. Hasonlóan bizonyították elkötelezettségüket, tenni-akarásukat a testület tagjai is.

Teszik ezt a cigányságért egy fillér tiszteletdíj nélkül!

Ezen azért elgondolkozhatna a városi képviselőtestület és **dr. Szilágyi Dénes** polgármester úr is.

Farkas Kálmán

S Z Á L L A H I N T A

J Á T S Z Ó T É R A L A K Ó T E L E P E N

Önfeledten nevető gyerekek, a homokozóban várat építő kicsik és padon üldögélő nagyobbak jelzik, gyermeknap van a szolnoki Hangya úti telepen. Az átadott gyermekjátszótér egyfajta kedves ajándék az itt élő felnőttektől, szülőktől. Munkájuk nyomán vált a telep mögötti lapos terület hintából, gumikerekekből kialakított mászókákból és homokozóból álló birodalom-má. Mellette elegyengetett labdarúgó pálya, amely már csak a salakborítást várja. Szülők és gyerekek, közösen a pihenésért, szórakozásért.

– Nincs nagyobb öröm számunkra, mint a jókedvű kisemberke – mondja elégedetten szemlélve a felépített játszótérrel **Kozák Ferenc**, családsegítő. – Ez a lakótelep, sajnos, igen nehéz körülmények között biztosítja gyermekeinek az otthon melegét. A lakások korszerűtlenek, helyenként egészségtelenek, nincs megfelelő út, járda, szociális létesítmény. Szinte teljesen magunkra vagyunk utalva. És ez különösen erősen

Megvalósíthatók a legszebb álmok is

tére a Hangya útiak kihívták őszi vetélytársaikat, a Motor úti csapatot, valamint a „Lungo Drom” válogatottat. Az izgalmas rangadót a pálya széléről figyelemmel kísért **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke elégedetten mutat körbe a játszótéren.

– Mindenki láthatja: a romák képesek saját sorsuk megváltoztatására, körülményeik javítására. Ha az akarat és a jószándék segítséggel találkozik, megvalósíthatók a legszebb álmok is. A politikának az a dolga, hogy megteremtse a feltételeket az emberek közelebb kerüléséhez egymáshoz. Ez egy kicsiny kezdeményezés volt, de arról meggyőzhetett mindenkit: van értelme és eredménye a jóakaratnak.

Pontosan úgy játszanak, mint bárki más...

Az átadott gyermekjátszótér egyfajta kedves ajándék

jelentkezik a gyerekek esetében. Nemcsak azért, mert sokat kell gyalogolniuk, rossz utakon, hanem, mert amikor megjönnek az iskolából, nincs hová menniük. Innen jött az ötlet a játszótér kialakítására.

– Egy ilyen létesítmény, bármilyen szerény is legyen, napjainkban nem kevés pénz. Honnan a rávaló, a segítség?

– Saját erőből ez egyszerűen megvalósíthatatlan lett volna. Ha nem támogat az önkormányzat, a „Lungo Drom” és még néhány jó barátunk, kudarcba fulladt volna a több éves munkám. De sikerült, a gyerekek hintáznak, a gumiköpenyeken ugrálnak, homokot szórnak egymás hajába, vagyis pontosan úgy játszanak, mint bárki más. Ez pedig számomra mindennél többet ér.

A labdarúgó pályán – ami még csak ideiglenesen készült el – zajlik a bajnokság. A gyermeknap tisztele-

„Péli Tamás volt a mesterem”

VÁRADI GÁBOR — A FESTŐ MŰVÉSZ

A Bükk felé közeledve, szemetgyönyörködtető látvány tárul az utazó elé, ahogy a fölfelé ívelő szerpentin kanyarulatokból letérek a szakadékok hátborzongató képére. Az alföldhöz szokott ember habzsolja a hegyekben uralkodó háborítatlan nyugalmat, a szinte érintetlen természetet, a néha-néha felbukkanó őzek ugrándozásait, ahogy félelmet nem ismerve szelik át a levegőt. Őzd közelségét a tornyosuló gyárkémények jelzik. A hosszú út után az Ózdi Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke, **Kótai Aladár** szíves fogadtatásában volt részünk, aki elkísért bennünket jövelelünk valódi célja felé.

Szűk, ámde csodás panorámába épült utcában találtuk meg **Váradit Gábort** a Mosonyi Mihály út 15. szám alatt. Váradit Gábor harminchét éves, kétgyermekes családapa. Belépve a házba, ahová hosszú lépcsősor vezet fel, festmények tömkelegével találkozunk. Csodálatos színharmóniák. Középen egy mindenképpen feltűnő, központi jellegű kép: Péli Tamás portréja látható. Váradit Gábor párhónapos csecsemőjét tartja a kezében, miközben végigvezet bennünket a szobákon, ahol festmények újabb sokaságával találkozunk. Az éppen készülő új művét a ház mögött mutatja meg, ahol valódi festői környezetben, valódi remekmű készül.

– Itt szoktunk gombát gyűjteni – mondja a vízparti képre mutatva. – Sajnos, nem ilyen tiszta ez a víz, de én általában úgy festem meg a tájakat, ahogy látni szeretném.

Visszamegyünk a házba, Gábor cigarettára gyűjt. Első látásra észreveszi az ember, hogy megformált figurái önarcképszerűek.

– Gyermekkorom óta foglalkozom festéssel – mondja –, örömöm, bánatom, a világ fájdalmai vannak képeimbe ágyazva. Szüleimmel cigánytelepen nőttem fel. Újságlapozgatás közben fedeztem fel Péli Tamás nevét, s ettől kezdve egyre inkább az foglalkoztatott, hogy megismerjem és

tanulhassak tőle. Végül egyszer megkértem, hogy nyissa meg az egyik kiállításom, és ő – nagy örömmre – el is vállalta. Barátság szövődött közöttünk, és büszkén állíthatom, mesterré vált, még ha nem is gyakorlati téren, hanem inkább szellemi tanítóm, példaképem volt. Halála óriási veszteség volt számomra. Megpróbálom a tőle tanultakat tovább vinni, és gondolataimat megmutatni a világnak. Szerencsére sok kiállításom volt már. Legközelebb augusztusban lesz Encsen és Jászárokszálláson. **Juhász László** gitárművész barátom jóvoltából öt hónapot töltöttem Izlandon, és az ottani kiállításom után minden képet megvásárolták. Mióta az eszemet tudom, azon fáradozom, hogy bebizonyítsam: egy cigánygyerek is tud maradandót alkotni, ha van tehetsége és akarata. Nálam – azt hiszem – inkább az utóbbi van túlsúlyban. Úgy érzem, hogy a cigány embereknek sokszínű érzelmvilága van, és mind a szeretet, mind a gyűlölet erő-

teljesebb mint a nem cigányoké. Nem a pénz miatt csinálom, hanem mert ezeket az érzéseket próbálom megmutatni. Amit eddig elértem, nem ebből származik. Huszonkét évig هنگerésként dolgoztam, és – mint a legtöbb embernek – nekem is meg kellett szenvednem azért, hogy ott-hont teremtsék a családomnak. Sajnos, most munkanélküli vagyok. Önarcképszerűek a képeim, mert az én szemszögemből látom a világot, és mintegy saját képeimre formálom. Persze, csak idézőjelbe téve. Boldognak mondhatom magam. A családom rengeteget segít. **Krisztina** lányom tizenkét éves, a másik gyermekem párhónapos. A feleségem pedig társam, mind a házasságban, mind az életben. Történhet bármi a politikában, lehetnek háborúk, lehet béke, de a festőnek az a dolga, hogy fessen, akár szépítve, akár a rideg valóságot mutatta az emberek felé.

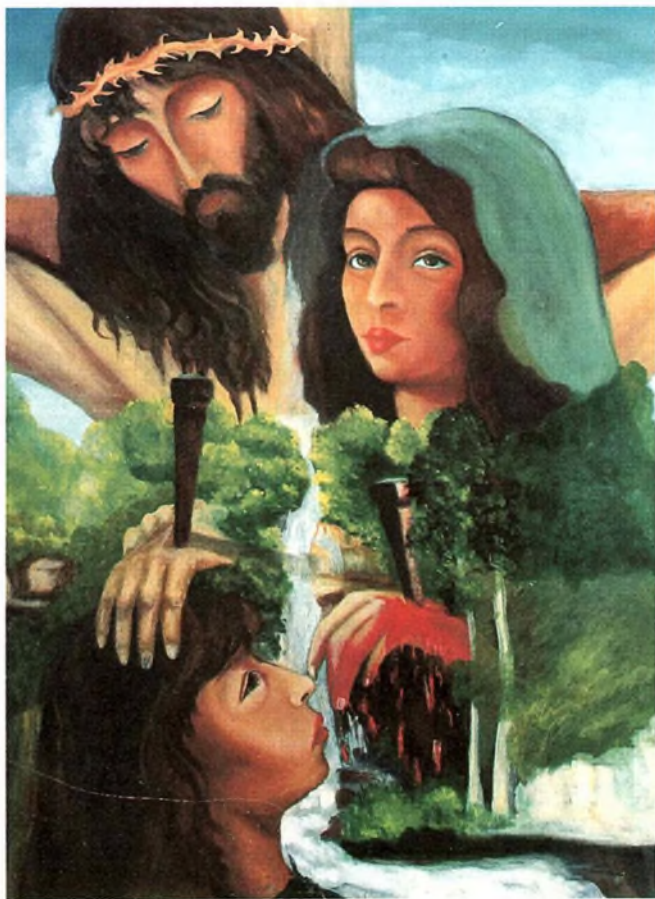
Lilla

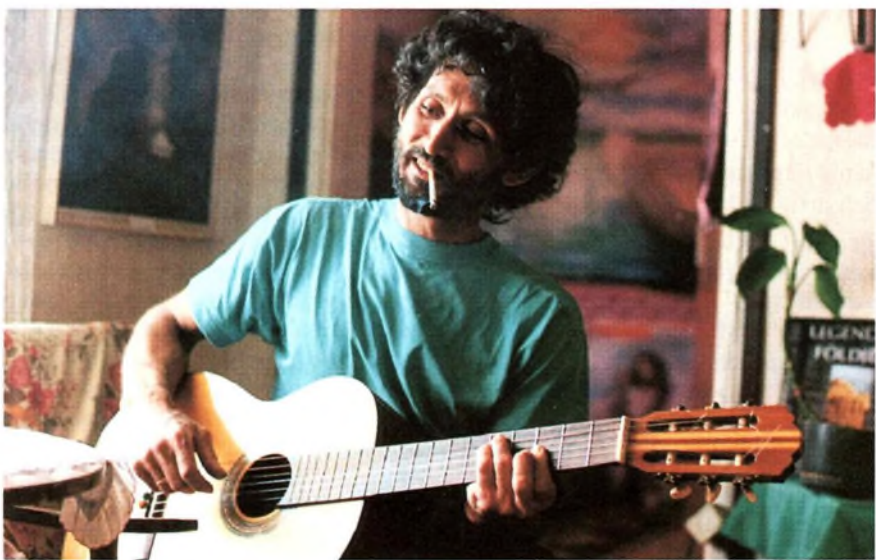

Azon fáradozom, hogy bebizonyítsam: egy cigánygyerek is tud maradandót alkotni

A CIGÁNYTELEPTŐL IZLANDIG

R O M Á K

A CIGÁNYSÁG TÖRTÉNETE — 2. RÉSZ

India kultúrája

Zene

Az indiai melódia harmónia nélküli melódia, mely olyan hangokból áll, amelyeket csak a folyamatosság köt össze. Ez azért tűnik egzotikusnak, mert az európai fül már nem érzékeli a tiszta dallamot. Az indiai zenében nem található meg pontos hangok, negyedhangok rendszere. Ezért nincsenek mechanikusan hangolt hangszerek sem, s nincs abszolút hangmagasság. A melódia alapja a RÁGA (hangnem, melódiaváz), miből 72 teljes hétfokú, és ebből származtatott rágák léteznek. Természetes kísérőhangszer a dob. A hangszeres zene Észak-Nyugat Indiában ma is fejlettebb mint a déli részén.

Tánc

A tánc Indiában elválaszthatatlan volt a templomi szertartásoktól. Csak Indiában létezik táncoló istenség, Siva isten, a táncok királya, aki megalakította a világ ritmusát.

A tánc központjában az esztétikai hangulat (rasza) áll. Technikája: testtartással és mozdulatokkal kifejező pózok, járásmódok, mozdulatok, mozdulatsorok.

Minden gesztusnak jelentése van. A lépések pontosan követik a dob ritmusát, s közben ügyesen használják kéz- és bokadíszüket, melyen apró csörgők sora van.

A tánc részei:

1. „amád” nevű üdvözlő tánc,
2. „parán” nevű lábmunka,
3. „gath” nevű tartalmi rész.

Két táncsoport van:

1. „nritta”: nincs drámai tartalom, a mozdulatok és a pózok merevek.

2. „nritja”: minden gesztusnak jelentése van. Észak-Indiában a „kathak” tánc a jellegzetes és világi műfaj. Perzsa hatás is érvényesül benne.

Az indiai táncegyüttes az őshaza emlékeit idézi fel bennünk.

Észak-nyugat India hanyatlása

Az ókori magas szintű Indus-völgyi civilizáció felvirágzása és – valószínűleg – fokozatos hanyatlása után az észak-nyugati területen fejedelemségek sora alakult ki. Északon Kasmír, az Indus középső folyásánál Gándhára, az Indus alsó szakaszán Szindu vagy Szind. Gándhára közvetlen közelében Pandzsab, valamint az óind Kambodzsa, ahol magasan fejlett a lótenyésztés. (Az óind Kambodzsa nem tévesztendő össze az azonos nevű indokínai állammal.)

Az i. e. I. évezredben politikai, gazdasági, de különösen kulturális tekintetben Gándhára tűnt ki. Tadsasila vagy Takszila nevű fővárosa az egész ókori észak-nyugati India legnagyobb kereskedelmi, kulturális és műveltségi központja volt. A híres óind nyelvtanító Pánini (i.e. V. század) takszulai születésű volt. Gándharában magasan fejlett volt a különböző kézművességek, beleértve a kovácsmesterséget, a vasmegmunkálást. Az ókori Indiában a városi kovácsoknak társadalmilag magasabb helyzetük volt, és mint brahmanok (papság), ők is az északi negyedekben laktak, ahol a város- és a királyvédő bálványaik, képei voltak. A falusi kovácsok is élveztek bizonyos kiváltságokat. Különösen magas Gándhárában a gandharvák nevű zenészek álltak vokális és hangszeres zenei művészetükkel, amelynek neve ugyanaz volt – gándharva vagy gandharva-szangita. Ezzel kapcsolatban van egy gyönyörű legenda a jó félistenekről, a gandharvák nevű égi énekesekről, zenészekről és az ő feleségeikről az apszarák nevű égi táncosokról.

Életmód, szokások

A kasztrendszer és a vallás hatása rá az indiaiak nagyon hagyománytisztelők. Többek között ilyen régi hagyomány a vendéglátás, vendégszeretet a cigányoknál is. Az idegenekkel hamar megbarátkoznak, közvetlenek, elhívják magukhoz, barátokká fogadják.

Nagy családban élnek, több generáció és közeli rokonok, egy fedél alatt. A család feje a legöregebb férfi. Az

öregeket nagy tisztelettel, gondoskodással veszik körül, így általuk a kicikkkel való foglalkozás biztosított. A családban minden közös, a jövedelmüket a családfő kezeli. Ezért a család minden tagja gazdasági és érzelmi biztonságban van.

A fiú nősüléskor a szülői házhoz viszi asszonyát. Az asszonyok sohasem voltak kiszolgáltatottak az uraik által, csak az anyósuk irányításának, parancsainak voltak kitéve. A férfiak a családjuk női tagjai becsületének védelméért gyakran tettelegesen is bántalmazták egymást, értük háborúk is indultak. Viszont a hagyomány megköveteli, hogy az asszony nem foghatja az ura kezét, hanem melléte megy. Az asszonyt nem illik közvetlenül megszólítani.

A házasság két család szövetsége kaszton belül. A fiatalasszonnyal a szokásokat a fiú anyja tartatja be. Az indiai esküvő sokszor hetekig is eltart, 200-300 vendéggel. A fő szertartás a „szent tűz” körül bonyolódik le. A vőlegény fehér lovon érkezik, a családjá kíséretében. A fiatalokat vallásuk papja adja össze. Kisebb településeken a kolónia vezetője. Mindkettő törvényes.

Két fő étkezésük van: a fürdés-ima utáni és a késő esti. Napközben a munka miatt nem szoktak enni, csak harapni valamit. A húst nagyon szeretik – birka, bárány, csirke, hal. Az indiai fűszereket előbb gyógyszerként használták, majd étkezéshez. Legismertebb fűszer a bors. Ma is készítik az ősi tésztát a csapáti lepényt, cigányul bokolyi. (A bokolyi vízzel-sóval készített, centi vastag, két tenyér nagyságú lepénytészta platnin sütvé. A magyarok Jézus kenyerének nevezik.)

A nők viselete a szári, mely gazdagon hímzett, sokszínű, több méter anyagból készül. Nagy divat az ékszer is, mely egyben „rang”-meghatározó. A férfiak szakállasok. A narkotikumokat igen kedvelik, a dohány, bétel (fűszerkeverék) rágása elég általános. A romák, „a cigányok” őshazájáról szerzett ismereteimet egy régi mondával szeretném lezárni:

A cigányok ősi hazája Radzsputana volt, ők Ráma hőseitől származnak. Ráma királynak három fia volt: Kab,

(Káli), Rom és Szingan (Szinti). A romák elégedetten éltek a nagy folyó mellett. Ezt a boldogságot megirigyelték a környező, harcias népek. A rabigájuk előtt a három királyfi Európa felé vezette népét.

A vándorlás elé

Írásos emlékek, források nem maradtak fenn, amelyek tanúsíthatnák, hogy a cigányok miért és milyen körülmények között hagyták el hazájukat Indiát.

India történetének és mai viszonyainak ismerete sok mindenre magyarázatot adnak. India népét már a legrégebbi időkől kezdve külső csapások, természeti katasztrófák érték. A fejlett ipar és kultúra mágnesként vonzotta a hódítókat. Mivel a cigányság békeszerető nép volt, sohasem kezdeményezett háborút, hadjáratot, inkább menekült. Az évezredek során kialakult kasztrendszer, társadalomszervezet, az egyes rétegek, csoportok merev elválasztása, a páriák szörnyű kizsákmányoltsága nem jelentett valami különös vonzerőt a birodalom északi részein, még a nemzetiségi szervezetben élő törzsek számára sem.

A cigányok – hosszas vándorlásuk során – számos néppel kerültek érintkezésbe. Ezért nagy vérkeveredés mentek keresztül, azonban az avatatlanok sem nehéz felismerni az ember-tani hasonlóságot a cigányok és a hinduk között. A letelepedett cigányok jelentős mértékben keveredtek az illető országok népeivel. A germán és az északi szláv államokban igen gyakori a szőke, Nagy-Britanniában a vörös hajú cigány.

Az együttélés hatott a nyelv alakulására is: a perzsa „piperi” (bors), a török „raj” (úr), a szláv „vulicza” (utca), a magyar „pékel” (süt). Persze arra is van példa, hogy a cigány nyelv hatott a környezetére: bioldó/zsidó; dilinó/dilis (bolond); duma/beszéd, hang; csórel/lop, csóró/szegény; kamel/szeret; lové/pénz; manus/ember stb.

Az „egységes” cigány nép, mely Indiában szigorú osztályrendszerben élt, hazájuk elhagyása után, változáson ment keresztül. Az egység megbomlott, kénytelenek voltak kisebb-nagyobb csoportokban vándorolni, hogy megélhetésüket biztosítani tudják. Térben és időben különböző, független hullámokban indultak el.

A vándorlásuk útvonala sem volt egységes. Perzsiából az útjuk három felé ágazott. Az egyik csoport egyenesen Oroszország felé tartott. A második csoport fő része Észak-Afrikába, a har-

madik csoport pedig a Török Birodalmon keresztül Görögországba és a Balkánra vonult. Perzsiában, Görögországban és Egyiptomban hosszabb időt töltöttek. Erre mutat a származásukat felderítő hagyományok nyelvészeti, embertani és néprajzi adat.

A vándorlás

Cigány elődeink első csapatainak átköltözése az őshazából az i. sz. I–II–III. századi időkben kezdődött.

Bahrám-Gur (i. sz. 421–439) uralkodása alatt a cigányság már Iránban tartózkodik. Erről ír az arab történetíró (i. sz. 400 körül) **Iszfaháni Hamza** – az ind zenészek –, majd 70 évvel később **Firduszi Abulkaszim** költő a „Sah-námé” vagy „Királyok könyvé”-ben. Firduszi elmeséli, hogy Bahram-Gur perzsa király az ind Shankal királytól 10 000 lurit – vagyis cigányt – kért magának, mint nagy zenészeket, népe szórakoztatására.

Nyelvi elemek bizonyítják, hogy Perzsiában, a mai Irán területén hosszabb ideig tartózkodtak. A IX. század környékére tehető az az időszak, amikor is két elkülönült csoportban élhettek, mint ben- és phen cigányok. A benek Arábiában, Egyiptom felé, a phen csoport Európa felé. E csoport útját kísérem figyelemmel.

A IX. században már Görögországban éltek. Krétán Szümon Szimeonisz „de gente chami”-ról ír, akik cigányok lehettek. A korabeli balkáni okiratok kivétel nélkül, a jelenlévő cigányokkal, mint etnikummal foglalkoznak. Görögország a cigányok második hazája. Ezt a tényt támasztja alá, hogy a peloponneszoszi Modova várostól kb. 40 mérföldnyire volt a „Gype” nevű település. 1483-ban 300, 1519-ben már csak 30 barakból állott. Itt érte őket a leg erősebben a külső hatás, a görög nyelv, a görög kultúra. (Még cigány várak is épültek, mint Giftokastron.) Korfui oklevelek említik (1346), valamint Krétán (1322) hogy ott cigányok éltek patriarchális viszonyok között, s hűbéradót fizettek.

A Kelet-Római birodalom területén a belviszályok, a kereszteshadjáratok és a XI. századtól a török megjelenése nagymértékben kedvezett a cigány csoportok betelepedésének: munkához jutatták a fegyverkészítő cigány kovácsokat.

A Balkánon nagy népvándorlás jött létre. Az albánok elfoglalták Attikát és Peloponneszot. Modovában több mint 4000 örmény és még ennél több román talált új hazát, lerázva magukról

a rabszolgaságot. (Egyéni véleményem: ez az a történelmi időszak és tény, mely az archaikus román anyanyelvű „beásnak” nevezett, hazánkban is élő, kisebbség a cigánysággal kapcsolatba került. Ők továbbra is őrzik a román, míg a cigányok a romani nyelvet. Véleményem: nem lehet egy hasonló hangzású földrajzi névből kiindulva (Beasz folyó, az Indus mellékfolyója) egy más nyelvű népet a cigányság közé besorolni ill. egybeolvasztani. (Mint említettem, ez a terület további kutatásokra vár.)

1436-ban Görögországot a török császár elfoglalta. A Kelet-Római birodalom sem tudott ellenállni az egyre jobban terjeszkedő törököknek, akik sorra elfoglalták a Balkán egész területét. Az 1396-os nikápolyi győzelmével pedig megpecsételték a terület sorsát, több száz esztendőre. Ez adott valószínűleg lökést a cigányok újabb vándorlásának. A cigányság vezetői a pápához és a császárhoz fordultak menlevelekért. (Több esetben hamis menleveleket is használtak.)

Az új vándorláskor két csoportot különböztetünk meg. Az első egy kisebb csapat, mely császári és pápai menlevelekkel volt ellátva, hercegek és grófok vezérletével. A második nagy csapat a vajdák vezetésével indult el. Tömegesen érkeztek még a XVII. században is Magyarországra, s onnan tovább észak és nyugat felé.

A cigányok Nyugat-Európában

A Görögországból kiinduló szláv területeket is érintő első roma hullám a XV. század elején érintette Magyarországot. Zsigmond – az egyik legnagyobb uralkodó – pártfogójuk lett. A szájhagyomány szerint egy király és három herceg vezetésével, sok kocsival és lóval érkeztek. Igen jól öltözöttek voltak. Kis-egyiptomi királyoknak nevezték őket.

Mihály herceg vezetésével érkeztek 1417-ben Németországba. Strassbourgban 1418-ban találhatók. Olaszországba 1422-ben érkeztek, 1418-ban találhatók. Olaszországba 1422-ben érkeztek Mihály herceg vezetésével, akinek kb.: 4000 alattvalója volt. Róluk Muratori ír a „Reum Italic”-ban etc. ad. an. 1422.

(Folytatjuk.)

E B O L A

A G Y I L K O S V Í R U S

A név néhány nap alatt világszerte ismertté vált, és félelmet keltett. A kilencven százalékban halálos betegség eredete egyelőre ismeretlen. Oltóanyag még nincs ellene. Áprilisban Zairében tört ki a járvány. Az első hét után kilencvenhárom megbetegedésről adtak számot, nyolcvanhatan meghaltak. Halvány reménysugár, hogy néhány Ebola-vírussal fertőzött életben maradt.

Iszonyatot keltő képek jelennek meg a televízió képernyőjén: rosszul felszerelt kórházakat, csont és bőr betegeket, végsőkéig kimerült embereket, kegyetlenül szenvedőket mutatnak, vérfoltokat látni a kórteremben. A védőöltözetet, maszkot viselő orvosok, ápolók emberfeletti küzdelmet folytatnak, riadt tekintetű hozzátartozók lesik aggodva a híreket. Orra előtt mindenki kendőt tart, a temetéseket azonnal le kell bonyolítani.

Lehet valami, ami az AIDS-nél is veszélyesebb? Igen. A titokzatos Ebola-vírus a mikrobiológusok szerint két fokkal veszélyesebb, mint az AIDS. A fertőzést követő három napon belül jelentkeznek az első, influenzához hasonló tünetek, s a beteg kilenc-tíz napon belül meghal. Az AIDS-halál fokozatosan következik be, az Ebola-halál gyorsan végez az emberrel. A vírus el-

szaporodik, a bőr érzékennyé válik, vérömlenyek jelennek meg rajta, majd pergamenszerűen hámlik, a belső szerveket szétmátja a halálos kór... Magas láz, hányás és a legiszonyosabb: a testnyílásokból, még a szemből is ömleni kezd a vér. A beteg gyakorlatilag elvérzik.

Fekete-Afrika szívében, a 2344885 négyzetméter területű Zaire Kikwit városának kórházában hasmenéses tünetekkel, magas lázzal jelentkezett egy beteg. A hatszázezer lakosú város dizentériajárvánnyal küszködött, Kinfumát, a 36 éves laboránst is hasmenéses betegként kezelték. Amikor az orvosok látták, hogy a beteg testnyílásain ömleni kezd a vér, feleszméltek: ez nem dizentéria! Kinfuma négy nap múlva meghalt. Az öt ápoló nővér és egy olasz apáca még aznap ágyának esett. Az apácát átszállították egy hetven kilométernyire lévő városba – hamarosan ő is elhunyt, de akkor már megfertőzte három társát, s közülük ketten meghaltak. Az orvosok felismerték, hogy az Ebola-vírussal kell szembenézniük, s ennek híre ment, kitört a pánik. A legnagyobb veszélynek a betegeket ellátók vannak kitéve, közülük többen megfertőződtek. Kikwitből jelezték a WHO-nak (az ENSZ Egészségügyi Világszervezetének) a történetet, és sürgős segítséget kértek. A kórházból elmenekültek a járóképes betegek, eltűnt a személyzet jó része, a városból sokan falura költöztek, remélve, hogy itt átvészeli a járványt. Ki tudja, hányan vitték a szervezetükben magukkal a vírust? Végzetes hiba volt a késlekedés. Ha azonnal lezárják a kórházakat és lélek az ajtón se be, se ki, a kórt lokalizálni lehetett volna.

A genfi WHO központból tapasztalt virológusokból, trópusi betegségek specialistáiból, mikrobiológusokból és más kutatókból nemzetközi csoportot szerveztek. Összecsomagolták laboratóriumi felszerelésüket, védőoltásaikat, és Kikwitbe utaztak. A 350 ágyas kórházban csak húsz beteget találtak, akik túl

gyengék voltak ahhoz, hogy elszökjenek. A zairei kormány körülfárta a várost, de ez a karantén egy másik fertőző kór, a korrupció miatt kétes értékű. A nemzetközi orvoscsapat közbíré tette: maradjanak otthon az emberek. Vérmintákat küldtek az atlantai Járvány Ellenőrző és Megelőző Központba. Amitől féltek, beigazolódott: Ebola.

Az Ebola nem teljesen ismeretlen, tízenkilenc éve fedezték fel, azóta foglalkoztatja a tudósokat. Az első járványokat 1976-ban és 1979-ben Zairében sikerült megfékezni. Zaire tíz országgal szomszédos, közülük Szudánban is pusztított a rejtélyes kór, négyszázan haltak meg. A járvány után kimutatták, hogy a helybeliek hét százalékának a szervezetében megtalálható az Ebola-vírus elleni védőanyag, ezért ők nehezebben fertőződnek, mint a külföldiek.

A tudósok lázasan keresik a vírus eredetét. Ismert, hogy a betegség emberről emberre, testnedvek útján terjed. Megfelelő elővigyázatossággal – védőöltözet, kesztyű, maszk – a beteggel érintkezők, ha a szigorú előírásokat betartják, elkerülhetik a kórt.

A WHO felkészült arra, hogy az Ebola-vírus elérheti Kinshasát, a négy és fél milliós fővárost. A szükséges intézkedéseket megtették. Megfelelő higiéniai körülmények között, intenzív kezeléssel, az Ebolával fertőzöttek nem halálra ítélték – hangsúlyozzák a szakemberek.

Az európai repülőtereken fokozott a figyelem, hogy megakadályozzák az Ebola-vírus esetleges behurcolását. Kotinensünk legtöbb országában a trópusi betegségek szakértői úgy vélik, hogy rendkívüli intézkedések megtételére nincs szükség. Azt viszont sokan szorgalmazzák, hogy a világ kritikus részein nemzetközi összefogással vírusmegfigyelő állomásokat és laboratóriumokat hozzanak létre, ennek költsége nem lenne több, mint amennyit a himlő felszámolására fordítottak, viszont egy új, globális járvány ennek sokszorosába kerülne – írja a Newsweek.

Szilágyi Éva
(Nők Lapja)

A K O L E R A

Az utóbbi időben itt is, ott is hallotunk erről a betegségről. Láttuk mi az, amit jó, ha tudunk (illik tudni) róla. Indiában évszázadok óta őshonos megbetegedés volt. Hazánkban utoljára az I. világháború idején fordult elő néhány száz eset. Kórokozója igen sebes mozgású baktérium (neve vibrió el-tor vagy koleravibrió). Természetes körülmények között csak az embert betegíti meg. A bélbe került kórokozó gátolja a víz felszívódását, aminek nagyfokú hasmenés és kiszáradás a következménye. A betegség lappangási ideje 1-5 nap, ezt követően a tünetek hirtelen alakulnak ki: gyakori, vizes hasmenés és bő, vizes hányás képében. A széklet egyre vízszűrűbb, szürkés színű, halszagú „rizslé” jellegű. A testhőmérséklet emelkedik, a szervezet igen sok folyadékot veszít, a beteg „összeszárad”, bőre ránccos, arca, szeme beesett, nyelve száraz.

Gyermekek esetében a folyamat még súlyosabb: láz, öntudatvesztés, görcsök alakulnak ki. A betegség elkülönítendő az ételmérgezésről, ar-

zénmérgezésről és különböző más fertőzőes bél-folyamatokról. Kezeléskor a folyadékpótlás és a baktériumellenes kezelés az elsődleges. A fertőző betegség forrása, a beteg ember, a hordozó. A kórokozó ürítése több hónapig is fennállhat. Az ivóvíz, fürdővíz, a piszkos kéz (beteg székletével, hányadékaival szennyezett kéz) és a szennyezett élelmiszerek a fő terjesztők.

A betegség kezelése szakember feladata, orvost igényel, a beteget feltétlenül kórházban kell elküldeni. A fertőtlenítés és a higiénés rendszabályok betartása alapvető követelmény a betegség megelőzése és a fertőzések tovaterjedésének kivédése érdekében. (Pl.: a beteggel érintkező tárgyak,

ruhaneműk, textíliák, helyiségek és a gyógyító-ápoló személyzet egyéni – elsősorban kéz – fertőtlenítése).

Ezért is fontos az ivóvíz és szennyvíz ellátás és az elhelyezés normáinak betartása, a település és élmezőiségészségügy és a higiénia megtartása és fokozása.

H Ú S E V Ő B A K T É R I U M

A húsevő baktérium által okozott betegség nem fertőző. Ennek ellenére elég ijesztően hangzik. A félelem kevéssé indokolt. Bár több halálos kimenetelű esetet tartanak számon, s előfordulhatnak nehezen gyógyuló károsodások is, tudnunk kell, hogy a kórokozó egészséges embert nem fenyeget. A baktérium csak legyengült, csökkent ellenállóképeségű szervezetet betegít meg.

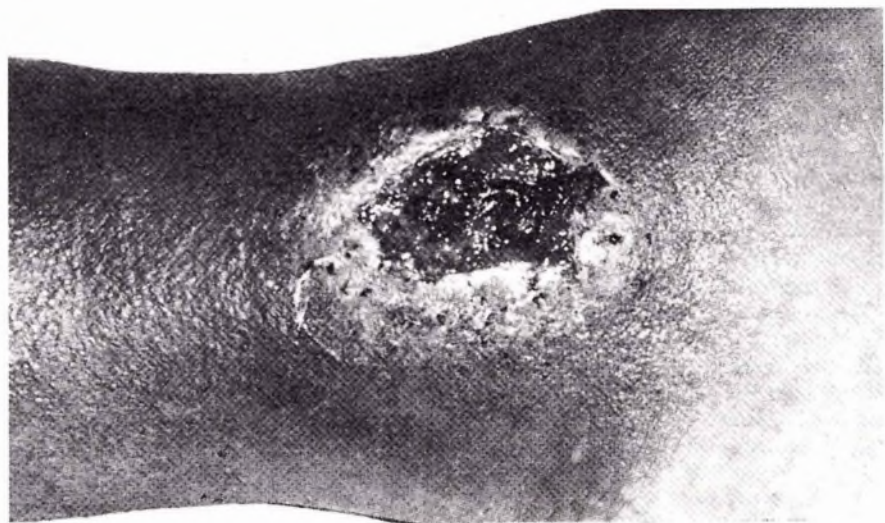
Veszélyeztetettek az immunelégtelenségben (pl.: AIDS), vagy bizonyos immungyengítő kezelésben részesülők, rosszindulatú daganatos betegségben, cukorbetegségben, egyes ritka bőrbetegségekben szenvedők.

A károsodott nyirokkeringésű bőrt, ödémás, fekélyes lábszárat és a sebeket támadja meg. Ha időben felismer-

rik, megfelelő baktériumölő gyógyszerekkel jól kezelhető. Ez a baktérium nem új, nem is ismeretlen. E kórokozó „családja” okozza a hazánkban

is rég ismert gyermekági lázat (ami szerencsére ma már ritka) és az egyéb kórházi fertőzések nagy részét.

Nagyné Mészáros Éva

Különvéleményt szeretnék bejelenteni az országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat minapi szelnoki megalakulásával kapcsolatban.

Mint ismeretes, az április 9-i elektorgyűlés kimenetelként a testületben megszerezhető helyek mindegyikét – szám szerint 53-at – egyetlen roma szervezet, a „Lungo Drom” jelöltjei szereztek meg. Az 53 helyre, forma szerint 260 jelölt volt: ennyi név került fel a mozgalmas nap során ügyel-bajjal összeállított szavazócédulákra. A „Lungo Drom”-on kívül még több más országos cigány tömörülés állított jelöltet, köztük két olyan jelentős szervezet is, mint az **Osztoján Béla** vezette Phralipe és a **Horváth Aladár** által fémjelzett kolaíció (amelynek gyökerei, ha nem tévedek, a roma parlamentből eredeznek). Minden jel szerint azonban a „Lungo Drom” szervezettebb és összehangoltabb volt, mint bármelyik riválisa, így kizárólag azok a jelöltek kapták meg az efféle szavazáshoz szükséges relatív többséget, akiket ez a szer-

vezet ajánlott az elektorok figyelmébe. A már országgyűlési képviselőként is ismert Horváth Aladár például csak 56. helyezett lett, s a Phralipe jelöltjeinek legjobbjai is csak az 53. hely után sorolódtak.

(A Beszélő szerint az 54-től a 106-ig menő helyeket, az említett kivétellel, mind ők „nyerték” el...)

Az egyoldalú választási eredményért – amely a „Lungo Drom” vezetője, **Farkas Flórián** szerint nem is olyan egyoldalú (erre azonban nem óhajtok kitérni) – véleményem szerint teljes egészében az alkalmazott választási technika a felelős. Tudniillik egy ilyen népes kisebbség esetében, amely ráadásul évek óta világosan elhatárolódó rivális tömörülésekre oszlik, képtelenség személyekre szavaztatni. Nyilvánvalóan pártprogramok szerint kellene a voksokat elszámolni – listákra. Ebben az esetben a „Lungo Drom” (amely – természetesen – az elektorok 40-60 százalékának támogatását bírta), az országos ön-

kormányzati testületben megszerezhető helyek felét (vagy másképpen arányos részét) szerezte volna meg, miközben a rivális szervezetek is a támogatottságuknak megfelelő arányban jutottak volna mandátumhoz. Természetesen szerepet játszana kinek-kinek a pénzügyi, szervezési és politikai ereje, de valami pluralitás mégis csak volna a helyek elosztásában. Már hallom az ellenvetést: no de a törvény nem így rendelkezett! S a többi kisebbség (németek, szlovákok stb.) esetében a törvény igenis, bevált!

Ezt sem kívánom vitatni, csak megálapítom, hogy az ország legnépesebb kisebbségének esetében a törvény – mindegy ki találta ki, s ki szavazta meg az Országgyűlésben – nem vált be. A következtetés tehát kézenfekvő: meg kell változtatni a vonatkozó törvényt.

Kende Péter
politológus

Nem a „kisebbségi demokrácia” szellemében!

Kende Péter figyelmébe ajánlom

Kende Péter, politológus, a Magyar Hírlap április 20-i számában Kisebbségi demokrácia és választástechnika címmel az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat választási eredményeivel foglalkozik. Szubjektív reflexiójára reagálok röviden.

Kétségtelenül hatásos már a címben is a *Kisebbségi demokrácia* – jelzős összetételű minősítés, amellyel minősíti az eredményt is. Csak kérdezzünk rá: milyen demokrácia érvényesült? Kisebbségi! Az egyik értelemben is és a másik értelemben is. Véleménye – amely hangsúlyozottan különvélemény – kétségtelenül elfogult, és érthető, hogy szubjektív. Csak az nem világos: ki a címzett, kiknek szeretné bejelenteni? A népnek, az olvasóknak, a közvéleménynek, az Országos Választási Irodának, netán a Legfelsőbb Bíróságnak vagy a magyarországi cigányságnak.

A kocka el van vetve, a kérdés fel van dobva. Reflexiója második bekezdésében minősít is. Pontosan így: *Mint ismeretes, az április 9-i elektorgyűlés kimenetelként a testületben megszerezhető helyek mindegyikét – szám szerint 53-at – egyetlen roma szervezet, a „Lungo Drom” jelöltjei szereztek meg.*

Ez így pontatlan, magyarul szólva: nem igaz. Ha Kende Péter veszi a fáradságot, és megkérdezi, utánanézi, érdeklődik, akkor ezt nem írja le. Figyelmébe szeretném ajánlani, hogy az 53 személyt

adó testületben 13 fő tagja a „Lungo Dromnak”. Vajon a túlnyomó többséget mely szervezetek adják, kiféle-miféle romákból tevődik össze? Csupán néhányat sorolok fel, elsősorban azok közül, akiket hiányol. Egy részük phralipés, mások a roma szervezetek felett lebegő egykori roma parlamentbeliek, továbbá az MCKSZ-ből és az MCDSZ-ből valók, függetlenek és sorolhatnám tovább.

Osztom Kende Péter véleményét, mely szerint a „Lungo Drom” szervezettebb és összehangoltabb volt, mint bármelyik riválisa. Ez igaz. Talán ebben keresendő a siker titka. Csakhogy a szerző itt is megfedkezik arról, hogy Választási Koalíciót írjon. Ez a koalíció – és csak ez – a valóban helyes célt jelölő, ám a handabandázást és sárdobálást mellőző, az egész ország cigányságának érdekeit szolgáló realitásokra alapozva szervezte kampányát aktivistáival Magyarország minden megyéjében és Budapesten.

Remélem, csupán ténymegállapítás, és nem sajnálkozás, amit Kende Péter megállapít: *A már országgyűlési képviselőként is ismert Horváth Aladár például csak az 56. helyezett lett, s a Phralipe jelöltjeinek a legjobbjai is csak az 53. hely után sorolódtak.* Hogyhoggy sorolódtak?

Így működik a demokrácia. Ilyen az élet. Hol kerék, hol talp. Félretéve a példalózást, ön az egyértelmű választási eredményért kimondottan a választási

technikát teszi felelőssé. Ilyen kifejezést használ: *teljes egészében*. Komolyan így gondolja? Érthetetlen a kizárólagos minősítés, mert ugyanakkor leírja, hogy ugyanez a technika a német, illetve a szlovák országos kisebbségi önkormányzati választások esetében bevált, jól működött.

Vagy a kanál nem egyenes, vagy a leves görbe – humorizálnak ilyen esetekben. Ez van. Nem vagyok alkotmányjogász, ám azt mégsem gondolom, hogy lehetséges olyan törvényt alkotni, amely mindenkinek egyaránt megfelel. A veszteseknek soha. Legfeljebb elszenvedik. Én nem a választástechnikában, vagy nem csupán ebben, ennek működésében keresném a „hibát” – mint ön –, hanem sokkal inkább a szubjektív tényezőkből.

Ismeretes, hogy az óvásokat elutasította a Legfelsőbb Bíróság. Törvényesnek minősítette a választás eredményét. Győzött a „Lungo Drom” Választási Koalíció. Örülünk a sikernek. De igyekszünk jobbot nyújtani a most veszteseknek is. Barátokat, szövetségesekeket keresünk, rájuk is számítunk, hogy Magyarországon az egész cigányság javára és érdekében politizáljunk, cselekedjünk. Ez az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat célja. És nem a „kisebbségi”(!) demokrácia szellemében.

Farkas Kálmán

Az együttélés kényszerűsége

Könnyű lenne megjósolni, hogy a társadalmi elnyomódás ellentéteket szül. S nem is elsősorban a vélt vagy valódi etnikai határok mentén. Legfeljebb az e körbe tartozó esetek nagyobb nyilvánosságot kapnak. Ha elfogulatlanul nézzük, akár örülhetünk is. Kivált akkor, ha valódi indítékok felszínre kerülnek. Mert igazából a cigányok ritkán verik a rendőröket, legfeljebb védekeznek. Az egyenlőtlen küzdelem okán is. Más kérdés, ha az egymásnak feszülő indulatok tere és ideje is sajátos. Az utobbi körülményekből kiindulva nem gondolhatunk másra, mint a gyógyíthatatlan előítéletek hatására. Még pontosabban: romboló következményeire. Mikor már csak az válik fontossá, hogy ki nek volt igaza. Vagy ki volt meggyőződve arról, hogy neki igaza lehet. Még ha elfogadjuk is, hogy valamilyeni demokráciában „mindent szabad, amit a törvény nem tilt”, a szabadságnak vannak önként, külső kényszer nélkül is tiszteletben tartott határai.

ERŐSZAK...

Ezek a határok éppenséggel azzal is összefüggnek, hogy ki mennyire képes önuralmat gyakorolni. Még pontosabban: miért utasítja el az erőszakot. A rombolás szellemét, amely csak pillanatnyi elégtételt jelent. Az egyik és a másik oldalon is, mert az erőszak nehezen lerombolható falakat épít mindenki közé. S egy idő után már nem lesz fontos, hogy ki tartozik a többség, és ki a kisebbség közé. A bosszú, a megtorlás, az elégtétel pillanatnyi „mámore” lesz fontos: elfeledkezve arról, hogy mi volt a konfrontáció (a szembenállás) valódi oka. Ki, vagy mi veszélyeztette, hogy megpróbáljunk együtt, egymás mellett élni? Nyilván, a legapróbb esetek is kiválthatják az ellentéteket. Habár politikai demokráciában élünk, de az egyenlőtlenségek nem szűntek meg. Sőt, még inkább növekedtek.

A gazdagok és a szegények között húzódók ugyanúgy, mint esetleg a bőrszín alapján. Megannyi példát lehetne idézni, a legjelentéktelenebbektől a leginkább veszélyesekig.

ESÉLYEK

A lényeg mégsem a példák mérlegelésében rejlik. Az érvek és ellenérvek összehasonlításában, vagy jogi értelmezésében, hanem abban, hogy az együttélésnek milyen esélyei vannak. És ezeket az esélyeket kik és mennyire tartják fontosnak. A politikai demokrácia ehhez csak a kereteket adja. Önkormányzatok jöttek létre, de közülük szűnnek is meg. Nyilván azért, mert működésük minimális feltételei is hiányoznak. Csak éppen arról sem feledkezhetünk meg, hogy az álmok a legkritikább esetben válnak valóra. Egyetlen kisebbségi önkormányzat képviselője sem gondolhatja azt, hogy bármiféle előnyhöz juthat, de az a közösség sem, amelynek érdekeit képviseli. A többségi társadalmon belül bizonyos önrendelkezési jogokat gyakorolhat egy-egy önkormányzat, de nem függetlenül az általános törvényektől és törvényszerűségektől. S ha tételesen elemeznénk a kisebbségi törvényt, végülis valamennyi jog az együttélést szolgálja. A kulturális önállóság megőrzésével és fenntartásával, vagy éppen azzal a lehetőséggel, hogy a cigányság politikai érdekei intézményszerű formában jelenhetnek meg. De nem a többségi társadalom kárán, s nem is úgy, hogy a politikai szabadság mindenre alapot nyújt. Ha valaki erről nem vesz tudomást, elkerülhetetlenül illúzióinak foglya marad.

ELŐÍTÉLET

Az együttélés kényszerűsége követeli meg, hogy azt kell keresnünk, ami összefűz bennünket, s nem azt, ami szétválaszt. Persze, könnyű erről inkább beszélni, mint amennyire nehéz a mindennapok-

ban megvalósítani. De nem reménytelen. Ha így lenne, az állandó harc és szembenállás világa uralkodna el. Még ha tapasztalhatók is erre utalható jelek, bizakodással tölthet el mindenkit, hogy a békeséget óhajtók száma mérhetetlenül több azoknál, akik a gyűlölködést szítják és erősítik. Jó lehet, nem várható, hogy elszigetelődnek, ám annak minden esélye megvan, hogy a jogállamiság törvényei kerekednek felül. Mert az előítéletes rendőrré ugyanúgy vonatkoznak a hatályos törvények, mint arra, aki esetleg azért sérti meg, s azért lop, mert a gyermekei éheznek. Csak a törvények szabhatnak határt mindennek. Még akkor is, ha a törvényértelmezés önmagában is egyenlőtlenségeket teremt. Ha nem így nem lenne, a kihívó gazdagság és nyomor példáival sem találkozhatnánk. A rablásnak és kizsákmányolásnak is vannak jogszerű feltételei. Bár mennyire nehéz is elhinni, hogy akár többszáz ezren hetente a háromgyermek után járó éves családi pótlékot költik el, tapasztalatilag is könnyű bizonyítani. Ám ebből mégsem következik az, hogy ők lehetnének az újabb célpontok. Már csak azért sem, mert a békétlenség az együttélést rombolja.

EGYÜTTÉLÉS

A többségi társadalom tagjai talán még fájdalmasabban érzékelik ezt, mint a cigányságé, amely évszázadok óta szegénységben élt és él. A kivételek ezúttal sem számítanak. Inkább az lenne a fontos, hogy csökkenjen az idegenszerű zavar, a szégyenkezés és a szorongás valamilyen állampolgár között. Ennek lehet a feltétele, ha éppen az együttélés érdekében próbáljuk rombolni, az előítélet apró köveiből épülő falakat. Ebben már a párbeszéd is segít.

Dr. Kerékgyártó T. István

VELENCEI MADONNA

UTCASARKI CSENDÉLET

Csak az a két gyerek ne volna itt. Az a két kislány, akik szemlátomást ügyet sem vetnek a világ forgatagára. Egykedvűen üldögélnek anyjuk mellett, beletörődve a megváltoztathatatlanba. Vannak kéregetők és vannak adakozók. Ez a világ rendje. Néhányan megállnak, dobznak párszáz lírát a kis műanyag tálkába – lám, mivé változott a koldusok megszokott kalapja –, sokan szemlesütve sietnek el, mintha menekülésük eltakarhatná az árnyoldalakat. Velence, 1995 nyara.

A májusi szellő sós tengerillatot hoz a kíváncsi turista felé, s a gondolatok messzehangzó kiáltásai sajátos hangulatot varázsolnak a világ legszebb városának tereire, kis utcáskáira. Jól öltözött emberek sietnek, némelyikük taxiként használva a motorcsónakokat, mások diplomatatáskájukat kezükben tartva, másik kezükben rádiótelefont, s milliárdos tárgyalásokat bonyolítanak le, szinte meg sem állva. A kirakatokban kelet-európai polgár számára megdöbbentő árak, és minőségükben, szépségükben lenyűgöző áruk. Tarkabarka forgatag mindenütt, legyen az a Ponte del Rialto, vagy a mindenki által ismert halpiac. Zsong a város, mintha szünni nem akaró életöslőne és örömhabszóla világot változtató erő volna. Velence utcáin turistákkal, helybéliekkel és anyjukba kapaszkodva két gyerek. Lehet, csupán bérlőket, mint valami eszközt egy jó üzlet elnyeréséhez. Talán nem is egyedül jöttek, hanem egy banda részeként. Átcsempészték őket a határon, szétszórták a kicsiny csapatot a város különböző részein, s este beszedik a bevételt. Éjszákára valami szálláson egy vackot készítennek, rongyos pokróc, egy falat ennivaló, talán még pálinka is, hogy éjszaka ne sírjanak. Reggel pedig egy másik velencei utcasarok. Talán adnak a „milliomosék” néhány lírát. Mert hozzájuk képest mindenki milliomos. Adnak és akkor este nem lesz verés. Arculítás, karcsavarás, meg szidalmak – a bevétel elmaradása okán. Lehet...

De lehet, hogy nincs semmiféle banda. Nincs maffia, bűnszövetkezet, koldustársadalom. Csupán egy szerencsétlen asszony és két kislány. Az írás szerint Bosznia-Hercegovinából mene-

kültek, mint annyian. Őket erre vetette a sors. Idegenek egy idegen országban. Ki tudja mikor menekültek és milyen körülmények között. Ma fegyverek dörognék, s a valamikori virágzó ország romokban hever. A föld, amely akkor kenyeret adott mindenkinek, ma láncfűtő szabdaltá vérző vidék. Idegen zsoldosok kényükre-kedvükre szórakoznak, házat s házat hátrahagyva

mindenkinek. Szerbeket támogató orosz zsoldosok vívnak tűzpárbajt a muzulmánokat védő irániakkal, miközben német, holland és más európai martalócok gyűjtik fel a házakat. Bosznia lángokban áll, s egy menekült cigány asszony kis tálkáját élénk nyújtva kenyérre valót kéreget. Igaz-e a fájdalom vagy sem, ki tudja? Igaz-e a menekülés avagy csupán turistacsalogató trükk. Talán soha nem derül rá fény. De a két kisgyermek valódi. Nem óvodában játszanak, családban nézik a tévét, pajtásaikkal szaladgálnak a játszótéren, hanem egy velencei sikátor sarkában kucorognak. Tekintetük a semmibe vész, mosolyuk, ha volt, mára elvesztett. Május van, a szellő sós tengerillatot teríti a városra, s az utcán egy cigány asszony két kisgyermekkel a segítségünket várja.

Velence, 1995.

csébé

Lassan járj, tovább érsz!

Teknősbékáné elhatározta, hogy hússlepenyt süt. Nekilátott – de nincs kovász.

– Ébredj, Teknősbéka apó, eleget aludtál! Szaladj el Nyuszi komaasszonyhoz, kérj tőle kovászt!

Teknősbéka apó félálomban nyüggött valamit, álmos szemét éppen csak kinyitotta egy kicsit, s morcosan kérdezte:

– Mit akarsz?

– Mondom, szaladj el kovászáért, Nyuszi komaasszonyhoz!

– Én még életemben soha sehova nem szaladtam. De menni mehetek – morogta Teknősbéka apó. Leült, gondolkozott, majd nyögve nagy óvatosan lemaszott a kemencepatkáról.

– Siess már egy kicsit, te, világ lustája! – sürgette Teknősbékáné az urát.

– Miért siessek? Talán bizony hiába mondják, hogy lassan járj, tovább érsz?

De amíg lekecmergett, amíg a posztócsizmát felrángigálta, amíg bebújt a ködmönébe és sapkáját a fülére húzta – egy nap telt bele.

– Hát te mit topogsz egy helyben, te, világ lustája?! Az idő eljár, s megszabad a kenyértésztám!

– Sehöl sem találok az övemet! Úgy látszik, elkallódott – dörmögött Teknősbéka apó.

– Ismerlek már! – kiáltott fel Teknősbékáné, és maga kezdte keresgélni az elkallódott holmit. Amíg keresték, még egy nap telt bele.

Végre felcsatolta Teknősbéka apó az övét, a gallérját pedig felhajtotta, áttemelte az egyik lábát a küszöbön, majd utána a másikat, aztán a harmadikat és a negyediket, s így máris szerencsésen kiért az útra.

– Aztán csak ne húzd az időt, hiszen vendégeket hívtam a lepenyre! – kiáltott utána a küszöbről Teknősbékáné.

– Tudom, tudom!...

– Hát edényt viszel-e magaddal?

– Ejnye, egészen elfelejtettem – csapott a homlokára Teknősbéka apó –, hozd már ide, semmi kedvem visszafordulni.

– Bezzeg, Nyúl uram íziben megfordult volna! Te meg csak egy helyben toporogsz, akár a medve a méhkas körül – szólt Teknősbékáné, és odaadta az urának a kovászsodét.

– Megint azzal az ugrifüles Nyúllal állsz elő! – mormogta Teknősbéka apó.

– Ugrik ide, ugrik oda, ez az egész tudomány. Én hozzá képest mégiscsak tekintélyes gazda vagyok: akárhová megyek, a háztetőm mindig ott van a fejem fölött! Ezt próbálja utánam csinálni az a tapsifüles!

A kovászsodét kényelmesen a hóna alá fogta, a sapkáját egészen a szemére húzta és elindult Nyúl anyóhoz.

Míg Teknősbéka apó oda járt, Teknősbékáné mind színezgette magában a vendégséget: hogy eszik magukat tele a vendégek az ízletes káposztával, hagymával és hússal töltött foszlós lepénnyel! És hozzáfűzte a töltelék elkészítéséhez.

Közben egészen besötétedett, már legfőbb ideje volt, hogy Teknősbéka apó visszaérjen, de még híre-hamva sem volt. Elmúlt egy nap, elmúlt kettő – se kovász, se Teknősbéka apó, mint ha a föld nyelte volna el.

„De hova tűnhetett el? – tűnődött Teknősbékáné. – Még ha messzire küldtem volna! De hisz’ csak egy ugrásnyira küldtem, a falu végére!...”

Várta, várta, de hiába várta. Eltelt még egy hét. „Megyek és megnézem, nem ragadt-e ott Nyúl komaasszony nál” – gondolta Teknősbékáné.

Kendőt kötött, és kinyitotta az ajtót. Hát lássatok csodát, Teknősbéka apó jön, jön az úton, döcög, döcög nagy sietősen, s a kovászsodét szorosan, nagy vigyázattal a hóna alá fogja.

– No végre! – örvendezett Teknősbékáné, és gyorsan kitérte az ajtót.

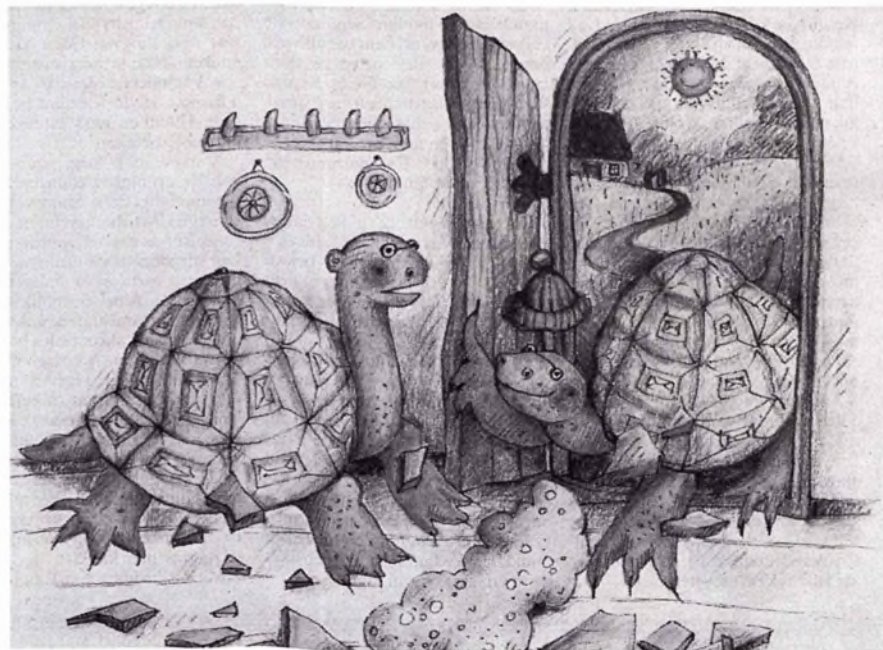
Egy óra sem telt el, „beviharzott” Teknősbéka apó az udvarra. Odaért az ajtóhoz, és a küszöbön megállt, hogy szusszanjon egyet. Miután végre kiszuszogta magát, az egyik lábát szerencsésen áttemelte a küszöbön. Éppen emelintette a másikat is, de a szakadt posztócsizmájában elbotlott, és zsupsz! – szépen hasra esett. A feje már a kunyhóban volt, de a lába kívül maradt. Az edény pozdorjává tört, a kovász meg – placcs! – szétfolyt a konyha kövén.

– Hej, te, szerencsétlen! – sápiózott fölötté Teknősbékáné. – Hány napig hoztad a kovászt, de a kunyhóba csak nem értél el vele! Csak pazaroltad a drága időt!

– Bizony, bizony... – morgott Teknősbéka apó. – Nem meg mondtam neked, hogy ne siettes, mert abból csak baj lesz? Így is történt! Nem hiába mondják: lassan járj, tovább érsz!...

Lengyel népmese

Jékely Zoltán feldolgozása

Csikszentmihályi Berta rajza

F E J T Ö R Ö K

KAKUKKFIÓKA

Keressétek ki a felsorolt öt függőleges csoportból az oda nem illőt! Ezek a kakukkfiókák! Minden csoportban csak egy van! Ezeket kell beküldeni szerkesztőségünkbe!

	A	B	C	D	E
1.	folyó	hegy	pálya	Laci	
2.	patak	domb	pajtás	Kati	
3.	domb	síkság	selyem	Bodri	
4.	csermely	tó	golyó	Évi	
5.	folyam	hegycsúcs	bolygó	Jani	
?					

Elbújt nevek

Minden mondatban egy-egy lány vagy fiú neve bújt el. Keressd meg, és a megtalált öt nevet küldjétek be megfejtésül!

1. Vihar tépé, teríté a szél
a homokot.

(fiú)

2. A kislány rajzol, táncolnak
a pillangók.

(fiú)

3. Az édesanya félti Boriskát.

(fiú)

4. A csiga birtoka: a saját háza.

(fiú, lány is lehet)

5. A bárka tíz kislányt szállít.

(lány)

Számbújócska

1. Ennyit ítél a bíró, ha „felvágják” a csatárt a kapu előtt:

2. Ennyi oldala van a téglalapnak:

3. Ennyi egy tucat:

4. Ennyi lába van a póknak:

5. Hányadik hónap november:

6. Ennyi lába van a lónak:

7. Ennyi óra egy nap:

8. Ennyi darab egy pár:

9. Hányadik században élünk:

10. Ennyi a magyar igazság:

Aki helyesen fejtette meg, és a számokat jól adta össze, annak az eredménye egy híján 100! A megfejtett számokat sorrendben írástok le! A végeredményt is küldjétek be!

Előző számunk
megfejtései

Áprilisi névnapok: Ida, Noémi, Csilla, Katalin, Tivadar.

Találós kérdések: szappan, árnyék, törülköző.

Kellemes kapcsolódást, jó fejtörést! A helyes megfejtéseket várjuk a szerkesztőségben!

A fejtörőket összeállította:
Bujdosó Jánosné

TALÁLÓS KÉRDÉSEK

1. Négy lába van, mégsem jár,
ráüthetsz, nem kiabál.

Mi az?

S mindig pufók, kerek arca,
Piros, sárga, kék vagy tarka.

Mi az?

2. Ugrik, pedig lába sincsen,
Röpköd, pedig szárnya sincsen,

3. Szádba teszed, mégsem eszed.

Mi az?

BALLAGÓ DIÁKOK

Tollforgató az iskolapadban

Valaminek a vége, egyben más, újnak a kezdet. Mikor az ember befejezi tanulmányait, megkezdődik az a nagybetűs élet, amitől a felnőttek annyira riogatják a serdülő ifjúsá-

got. Külsős munkatársunk, **Sánta Sándor** utoljára ült a szolnoki Baross Gábor Szakközép- és Szakképző Iskola padjában. A három esztendő, amit vízvezeték-szerelő tanulóként eltöltött itt sikerekkel és kudarcokkal, eredményekkel és tanulságokkal terhes volt. A kezdet még a megszeppent ifjú, ki a „Lungo Drom” olvasótáborából egyenesen a nagyhírű iskola padjába került, és a vége a ballagás, minek utána jöhet a vizsga. Tanult mesteremberként térhet haza Cibakházára, családjá körébe. Verseit, írásait megőrzik a „Lungo Drom”, a Roma Magazin és a Taves Baxtalo lapjai, továbbiakban pedig várják a szerkesztőségek. Firtató kérdéseinkre diák-munkatársunk bevallotta, legjobban olvasni szeret. Annál jobban pedig már csak írni. Legtöbbet édesanyjának köszönhet, akinek szeretete nélkül talán nem jutott volna el idáig. Osztálytársai barátként kezelték, írásait elismerő pillantással, vagy kedélyes hátbavágással értékelték. Csőke Erzsébet magyar-szakos tanárnő szakmai segítséget adott munkájához. Most előtte a nagy megmérettetés, a szakmunkás-vizsga. Utána nem lesz Cibakházán több rossz vízvezeték, csöpögő csap, vagy eldugult cső. És talán lesz még idő versekre, mesékre, és más írásokra is. Bízunk benne.

Cs. B.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 174 Ft,
fél évre: 87 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/fax: 56/420-110

LD
„LUNGO DROM”

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

Megrendelőink között az év
végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!

„Megyek, anyám, megyek, hosszú útra megyek”

Vasárnap érkezett a hír: meghalt. Vasárnap kevesebben lettünk a földön. Elsodorta őt a gyógyíthatatlan szenvedése. Huszonhat éves volt. Szülei hat hosszú éve figyelik – hol jobb, hol rosszabb – egészségi állapotát. Hat éve küszködött betegségével – imádkozva Istenhez, hogy ne vigye el őt. Félt a haláltól, mint mindannyian. Persze, hiszen még ott volt hét éves kislánya, akit fel akart még nevelni, és annyi szép tavasz, amit meg akart még élni. Beteg-ágyában édesanyjának énekelt vigasztalásképp: „megyek, anyám, megyek, hosszú útra megyek” és anyja ilyenkor elfordulva könnyezett. Ezen a szomorú vasárnapon aztán mégis lecsukódott örökre szeme, és elindult a hosszú úton. És a virágok amiket testvéreitől küldött az oltár elé, elhervadtak ekkor. A virrasztáson kislánya értetlenül pislogott, és a családban kereste anyját. A ravatalozóban fiatal arcán ott voltak még a szenvedés nyomai és a zenekar húzta a régi nótát: „megyek, anyám, megyek, hosszú útra megyek”.

A kislány ekkor már tudta, hogy most valami nagyon rossz történt.

– Ha anyát leteszik a földre, én kikaparom – mondta. Közel kétszáz ember kísérté utolsó útjára, és a szemek nem maradhattak szárazon. Testvérei eszméletvesztése, hangos zokogása kegyetlen fájdalomról tanúskodott. Letették fiatal testét a föld alá. Kihunyott egy élet közülünk, egy fiatal élet. A mérhetetlen szomorúság pislákol már édesanyja lelkében. Könnyei elfogytak már.

Lilla

A CIGÁNY KULTÚRA HETE

Tata
1995. június 9–16.

Szeretettel várjuk Önt és családját
1995. június 9–16-ig, a

CIGÁNY KULTÚRA HETE

rendezvényeire,

a tatai Magyar Zoltán Művelődési Központba.

Programok:

9-én 17 órától:

A programsorozatot megnyitja:

Gellért Kiss Gábor képviselő, az Országűlés Emberijogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottságának elnöke.

Balázs János verseit **Ludányi Andrea** mondja el, közreműködik: **Kathy Horváth Lajos**, hegedűművész.

Kiállítások:

9-én 17 órától:

A kiállítóteremben: **Balázs János**, festőművész,
A Magyar teremben: **Szécsi Magda**, festőművész és **Kosztics László**, faszobrász alkotásai.

10-én 18 órakor:

Jazz zenei est

a Midnight Együttes közreműködésével.

A jegyek ára: 150 Ft

10-én 20 órától:

Bús Miklós és népi zenekara játszik
a Várkanyar Kávéházban.

12-én 17 órakor:

Cigányok a médiákban

Beszélgetés az Amaro Drom, a Lungo Drom, a Kethano Drom, a Phralipe a Rom Som és a Cigány Fűró című lapok főszerkesztőivel.

12-én 19 órakor:

A **Szerencse Csillag** (Oroszlány) és a tiszánánai **Fekete Szemek** együttes zenés-táncos folklór esze.

A jegyek ára: 100 Ft

13-án 17 órakor:

Filmest

A csatai búcsú, az És a Mika, az Átok és szerelem valamint más dokumentumfilmek bemutatója.

14-én 18 órakor:

Politikai vitaest a rendőrségi törvényről

Résztevők: **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke, **Hága Antónia** országűlési képviselő, **Radó Péter**, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium osztályvezetője, **Rigó József**, tatai költő, a Megyei Cigány Önkormányzat elnöke és **Csalog Zsolt**, szociológus.

15-én 18 órakor:

Rigó József és Nagy Gusztáv költői estje

15-én 19 órakor:

Gyere, Josephine!

Zenés életrajz Josephine Bakerről. Előadja: **Jónás Judit**, közreműködik: **Kóródi Iván**, zongoraművész.

A jegyek ára: 150 Ft

16-án 19 órától:

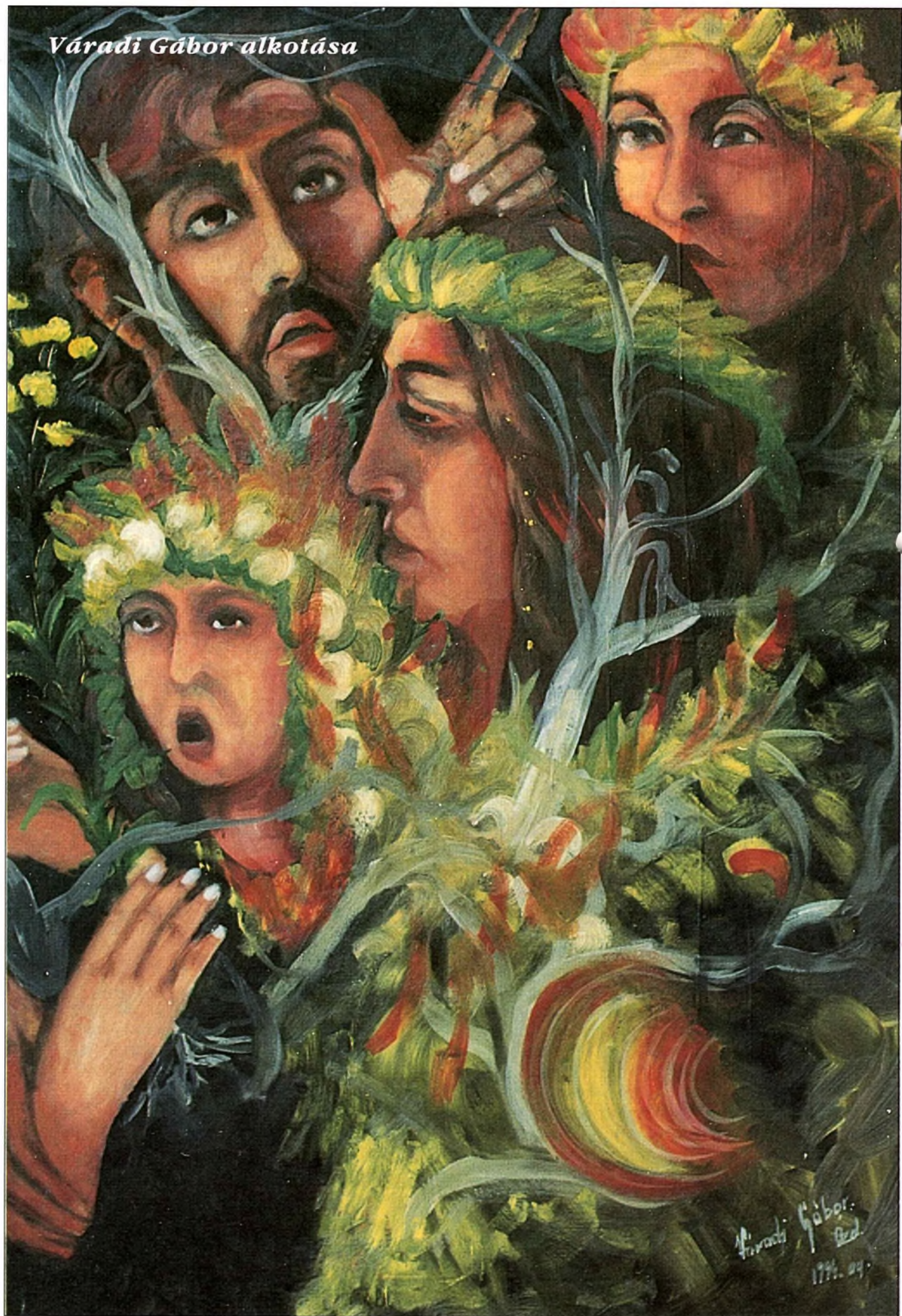
„Tatáról származunk”

Gálaest és cigánybál vacsorával.

Közreműködik: **Bangó Margit**, előadóművész, **ifj. Járóka Sándor** és zenekara, **Rigó József** és **Buffó Rigó Sándor**, előadóművészek valamint a **Szerencse Csillag** együttes.

A jegyek ára: 2000 Ft

Váradi Gábor alkotása

Váradi Gábor
1994. 09.